

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

**GÜMNAASIUMIÕPILASTE OOTUSED
RAADIOPROGRAMMILE, RAADIO 2 NÄITEL**

Bakalaureusetöö (4 AP)

Annika Kase

Juhendajad: Maarja Lõhmus (PhD)
Professor Peeter Vihalemm

Tartu 2006

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad	6
1.1 Avalik-õigusliku raadioprogrammi põhimõtted	6
1.2 Raadio 2 aastatel 1993-2004	8
1.3 Raadio 2 muutmine	10
1.4 Uue Raadio 2 programmi põhimõtted	12
1.5 Pierre Bourdieu väljade teooria	15
1.6 Inglehart. Isiku väärtussüsteemi seos ühiskonnaga	18
1.7 Teooriate kohaldatavus Eesti ja Raadio 2 praktika analüüsiga	19
1.8 Noored raadiokuulajatena 2005 – 2006 aastal	22
1.9 Muusikakuulamine ja teemade eelistused õpilaste hulgas 1987.a	28
1.10 Töö eesmärk ja uurimisküsimused	30
2. Uurimuse metoodika	31
2.1 Ankeetküsitlused ja muusikakuulamine kooliõpilaste hulgas	31
2.2 Ekspertintervjuud programmijuhtidega	35
3. Noor raadiokuulaja	36
3.1 Küsitlustulemused raadiokuulamise ja muusikaeelistuste kohta	36
3.2 Ankeetküsitluste ja muusikakuulamise kokkuvõte	54
4. Intervjuud Raadio 2 programmijuhtidega	58
4.1 Intervjuude analüüs	58
4.2 Intervjuude kokkuvõte	62
5. Diskussioon	64
6. Kokkuvõte	67
7. Summary	69
8. Kasutatud kirjandus	71
9. Lisad	
Lisa 1 Ankeetküsitluse näidis	74
Lisa 2 Intervjuude transkriptsioonid	79

<i>Lisa 3</i>	<i>Intervjuutekstide kodeerimisjuhend</i>	88
<i>Lisa 4</i>	<i>Vastavalt kodeerimisjuhendile intervjuudes esinenud koodid</i>	90
<i>Lisa 5</i>	<i>Intervjuude analüüsid tabelites</i>	93
<i>Lisa 6</i>	<i>Tabelid ankeetküsitluste tulemustest</i>	101

Sissejuhatus

Eesti Raadio (edaspidi ka ER) on Ringhäälingu seadusega asutatud avalik-õiguslik juriidiline isik, kelle tegevuse eesmärgid on reguleeritud seadusega.

BBC (British Broadcasting Company) esimene juht John Reith on defineerinud avalik-õigusliku ringhäälingu järgmiselt: *“Avalik-õiguslik ringhääling peab olema sõltumatu igasugustest poliitilistest huvidest - eriti parteide mõjust - ning selle organisatsioon peab olema sõltumatu majanduslikest huvidest.”* (Lõhmus & Ehand, 2001)

ER on jaganud oma avalik-õiguslikud ülesanded 4 põhiprogrammi vahel:

Vikerraadio, mis on suunatud täiskasvanud kuulajale ja mille eesmärk on olla kuulajale abiks ühiskonnas toimuvate muutuste mõtestamisel, maailmapildi ja väärtushinnangute kujundamisel;

Raadio 2 (edaspidi ka R2) on noorele ja energilisele kuulajale suunatud raadiokanal, mis alustas tegevust 1. mail 1993. aastal;

Klassikaraadio on kvaliteetmuusika- ja kultuuriprogramm igas vanuses kuulajale;

Raadio 4 on põhiline teabeallikas ja vestluskaaslane muukeelsele elanikkonnale.

1993. aastal loodi Vikerraadio sagedustele ER II programmina isemajandav kommerts kanal Raadio 2, mis alustas ööpäevaringse programmiga 1. mail. Uue meelelahutusliku iseloomuga raadiojaama eesmärk oli anda oma kuulajatele kogu informatsioon, mis vajalik, tehes seda võrreldes ER I programmiga teistsuguses vormis. Raadio 2 iseloomustas tempo ja kindel muusikavalik, mis öhtutundidel keskendus alternatiivsetele muusikasuundadele. Isemajandava kanalina edastas R2 vastavalt ringhäälinguseadusele reklaami (Lepik 2005).

2004. aastal vahetus ER juhatus ning seoses reklaami väljaviimisega Eesti Raadiost alates 1. jaanuarist 2005, keskenduti Raadio 2 formaadi muutmisele, eelkõige sihtgrupi täpse määratlemise ning uue kontseptsiooni loomise osas.

Kuigi Raadio 2 formaadimuutus viidi läbi 2005. aasta alguses, on programmi käekäik ning edasised arenguetapid väga aktuaalsed ka täna. Üheltpoolt peab programm olema

järjepidev, et hetkekski ei kaotaks orientiiri trenditeadlike ning ajaga kaasaskäivate noorte raadiokuulajate eelistustes ning ootustes. Teiselt poolt tuleb olla ka paindlik, osata pidevalt kohaneda viisil, et valiva kuulaja suunamine ja harimine käiks läbi heade ajakirjandustavade, eetika ja moraali, nagu ühele avalik-õiguslik meediakanalile kohane. Samal ajal on Raadio 2 võtnud endale eesmärgi suuta eristuda kohalikest konkureerivatest kommertsjaamadest, eesmärgiga säilitada või luua programmile alternatiivne lähenemisnurk.

Sihtgrupi ootustele ja vajadustele vastamine on mistahes organisatsiooni tegevuses üks prioriteete. Ka Raadio 2 peab programmimuutuste keskel arvestama nii oma avalik – õigusliku staatusega, ühiskonnas valitsevate hetketrendidega kui ka sihtauditooriumi eelistustega nii muusika ning sõna tasandil.

Antud bakalaureuse töö üritab kõrvutada kultuuriväljal eksisteerivate raadiokuulajate ning programmitegijate ootusi, arvamusi ning maitseeelistusi.

Käesolev töö annab ülevaate, millised on Raadio 2 sihtgrupi alla kuuluvate 15 – 20 aastaste noorte kuulajate ootused nendele suunatud raadiokanalile ning milliseid muusikapalu ja muusikažanreid vastajad eelistavad. Töö raames uuritakse ka Raadio 2 programmijuhtide seisukohti, kes avaldavad, millised on nende ootused, arvamused ja ideed noorteprogrammi kontseptsiooni suhtes.

Antud bakalaureuse töö raames küsitleti 177 kooliõpilast Noarootsi Gümnaasiumist, Tartu Descartes'i Lütseumist, Tallinna Järveotsa Gümnaasiumist ja Kalamaja Põhikoolist (9-12 klassidest). Ekspertintervjuud viidi läbi ER programmiteenistuse juhi Sulev Valneri ja Raadio 2 peatoimetaja Heidy Purgaga.

Kasutatud allikad pärinevad ER meedianõunik Kersti Raudamilt, ER arhiivist, ER raamatukogust. Auditooriumi uurimiseks on kasutatud AS TNS Emori koostatud auditooriumiuuringuid ning kuulaja arvamuste ja hinnangute uurimiseks Uuringukeskus Faktumi kvalitatiivuuringuid.

Antud bakalaureusetöö teema valik on seotud ka asjaoluga, et töö autor kuulus töö kirjutamise algetapil ER kollektiivi. ER st lahkumise ajaks (aprill 2006) oli autor töötanud Eesti Raadio fonoteegis üle viie aasta. Nähes kõrvalt Raadio 2 programmi muutmist ja uueks loomist, muutus teema kirjutamiseks huvitavaks ja aktuaalseks ning autori arvates oli vajalik teha uuring, mis käsitleks nii sihtauditooriumi kui programmitegijate arvamusi avalik – õigusliku noorteprogrammi läbiva idee ning sellele suunatud ootuste kohta. Autor tänab endisi kolleege ER st, härra Ivar Männikut ning proua Kersti Raudamit, kes olid toeks käesoleva bakalaureusetöö valmimisel.

1. Teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

1.1 Avalik-õigusliku raadioprogrammi põhimõtted

Meediateoreetik Denis McQuail on sõnastanud avalik-õigusliku ringhäälingu kontseptsiooni järgmiselt: avalik-õiguslik ringhääling seab esimesel kohale ühiskonna vajadused või kodanike kollektiivsed vajadused, jättes tahaplaanile individuaalsed õigused, tarbimisvajaduse või turujõu. (McQuail 2003:140). Temaga nõustub ka Tartu Ülikooli ajakirjandusmagistrant Aune Unt, kes väidab, et avalik-õiguslik ringhääling peab osutama ringhäälinguteenust, mis võimaldab kodanikel saada eluks vajalikku informatsiooni, end harida, saada osa kultuurist, olla kursis ühiskonna oluliste probleemidega, osaleda mõttevahetuses, laiendada teadmisi ja lahutada meelt. (Unt 2001:9)

Avalik – õiguslik meediaprogramm määrab suures osas igapäevast avalikku suhtlust, mis on Jürgen Habermasi avaliku sfääri teooria üks olemuslik põhiosa, meedia poolt stimuleeritud suuline kommunikatsioon. Niisiis on avalik – õiguslikul meediaprogrammil oma eesmärgipüstistustest tulenevalt oluline roll ühiskonnast selle mitmekesisuse väljendamise kaudu tõepärase ettekujutuse loojana, avaliku sfääri ja avaliku arvamuse kujundajana ning rahvusliku mõtte ja maailmapildi konstrueerimisele kaasaaitajana. (Ennok 2003)

Avalik õigusliku meediaprogrammi peamised ülesanded on (Shein 1996):

- informeerida ühiskonda olulistest teemadest
- kujundada avalikku arvamust
- laiendada oma kuulaja teadmisi
- kanda ja luua kultuuri
- tugevdada rahvuslikku identiteeti
- lahutada meelt

Avalik-õiguslik meediaprogramm peab seega hoolitsema riigi sotsiaalse ja kultuurilise tasakaalu eest, pakkudes programmi kogu ühiskonnale – kõikidele

sotsiaaldemograafilistele gruppidele, erinevatele ühiskondlikele klassidele, sotsiaalsetele ja kultuurilistele vähemustele.

Hagi Shein toob oma raamatus “Avaliku ringhäälingu tulevik Eestis” (1996) välja üldlevinud nõuded avalik-õiguslikule programmile:

- programmi koostamisel peab pidama prioriteetseks auditooriumi huvi
- programm peab olema heal ajakirjanduslikul ja kunstilisel tasemel
- programm peab olema mitmekesine ja pakkuma valikuvõimalusi
- programm peab olema kättesaadav, vaadatav ja kuulatav
- programmis peab domineerima omatoodang
- programmi loomisel ja edastamisel peab organisatsioon olema sõltumatu
- programmi loomiseks eraldatud ressursse peab kasutama otstarbekalt ja efektiivselt
- programmi arendamisse peab investeerima
- vastutus programmi ja organisatsioonilise tegevuse eest peab olema määratletud
- programm peab toetama rahvuslikku identiteeti ja rikastama rahvuskultuuri

1.2 Raadio 2 aastatel 1993-2004

Üldiseloostus

Raadio 2 on avalik – õigusliku Eesti Raadio üks neljast põhiprogrammist. Raadio 2 on noorele ja energilisele kuulajale suunatud raadiokanal, mis alustas 1. mail 1993. aastal. Raadio 2 missioon on pakkuda nooremale põlvkonnale sobivas formaadis midagi enam kui tühja juttu ja muusikat. Programmis on suur osakaal uudistel: täis- ja pooltunniuudised, kommentaarid ja intervjuud päevateemadel. Hommikul ja päeval mängitakse populaarset nn. *mainstream* - muusikat, õhtul on pööratud huvigruppidele suunatud alternatiivmuusikal, nädalavahetusel on suur osakaal eesti muusikal.

Raadio 2 sihtgrupiks oli kuni 2005 aastani 20 - 45 aastased kuulajad ja programmi ülesehitus sarnanes teiste Euroopa noorteraadiote omale: tugev hommikuprogramm, ennelõunane muusikasaade, lõunane raadioajakiri päevakohastest temadest, intervjuudest ja muusikast, pärastlõunane meelelahutusprogramm, tööpäeva lõpu meelelahutuslik programm ning õhtune vöönd alternatiivmuusika (*metal, hip-hop, drum`n`bass, reggae* jpm.) päralt.

Raadio 2 programm oli esmajärjekorras suunatud noorele ja maksujõulisele kuulajaskonnale (vanuses 18-35), kes reklaamiandjale atraktiivne. Programmi ülesehitus oli kerge – muusikal ja raadiodiskoritel põhinev. Programm loodi algselt eesmärgiga käivitada kommertsraadio ning hiljem see erastada.

Kanali avamisel ütles direktor Margus Hunt, et Raadio 2 saab igapäevaseks kaaslaseks neile, kes soovivad pingelisel tööpäeval kuulata taustaks mõnusat muusikat ja lähedat juttu. “Meie eesmärk on anda kuulajale meie kanalilt kogu informatsioon, mis talle vajalik. Loomulikult on esitluslaad veidi erinev kui ER põhiprogrammis”, ütles Hunt Raadiolehes. Nädalavahetuseks lubati sekka tõsisemaid saateid. Ka suurenes kuulajatel senisest enam võimalus eetri vahendusel oma arvamust avaldada. Raadio 2 juhtlauseks sai: “Raadio 2 teeb elu mõnusaks!” (Raadioleht nr. 17,1993).

Raadio 2 kuulatavus 1997-2004 aastastel

Kui 1997. aasta suvel oli Raadio 2 kuulajaskond üle 640 000 inimese kogu elanikkonnast, siis talveks oli kuulajate arv langenud ca 100 000 võrra. Sel ajavahemikul eksisteerisid turul konkureerivatest raadiojaamadest Raadio Uuno (kuulajaid suvel '97 192 600, talvel '97 204 000) ja Sky Plus (kuulajaid suvel '97 156 000, talvel '97 200 000), talvel alustas saadete edastamist ka raadio Elmar, kes tegi väga kiire tõusus ja kogus suveks '98 juba 221 000 kuulajat ning talveks '98/'99 edestas teisi jaamu omades 320 000 kuulajat. Raadio 2 suutis suvest '98 kuni talveperioodini '00/'01 oma kuulajate arvu hoida üle 200 000, sügisel 2002 oli madalseis, kus kuulajate arv langes 172 000-ni, kuid 2004 aasta sügiseks kogus taas 203 000 kuulajat (Lepik 2005).

1.3 Raadio 2 muutmine

Muudatuste protsess

2002. aastal kinnitati Riigikogus ETV ja ER arengukava aastateks 2003-2005³, mis rääkis muuhulgas vajadusest muuta Raadio 2 seoses reklaamist loobumisega nooruslikumaks, uudislikumaks, sportlikumaks ning mis kõige olulisem, vastavaks avalik – õigusliku raadiojaama põhimõtetega. Aastal 2002 oli juba käivitunud Raadio 2 uudiste reform, mis tähendas noorteformaadis uudiseid tööpäevadel ajavahemikul kella 7-17 ning uuenduste järgi lisandusid uudised ka nädalavahetustel ja õhtuti. Tehnilise punktina toodi välja vajadus tagada Raadio 2 kvaliteetne levi kogu Eesti territooriumil (probleemid olid leviga Tartu kesklinnas, Rakveres ja Hiiumaal). Pärast reklaami väljaviimist 1. jaanuarist 2005 oli ette nähtud suurendada programmi sisulis-ajakirjanduslikku osa, samas alahindamata noortepärast meelelahutust. Plaanis oli alustatada nii muusika- kui ka jutusaadete produtseerimist spetsiaalselt interneti (koduleheküljele), et paremini rahuldada vähemusgruppide vajadusi ning seeläbi kaasata uusi sihtrühmi ja huvigruppe, kellele põhiprogramm sel hetkel tähelepanu ei pööranud. Uuendamist nägi ette ettevalmistus / salvestusstuudio sisseseade ja tehnika. Aprillis 2004 esitas tollane peatoimetaja Urmas Leinfeld uue reklaamivaba avalik-õigusliku noortekanal Raadio 2 kontseptsiooni:

Uue programmi idee

Uus programm peab olema orienteeritud keskmisest nõudlikumale noorele kuulajale, samuti noorte arvamusiidritele. Raadio 2 peab jääma noorte jaoks atraktiivseks ka pärast kommertssisu kadumist ja selle saavutamiseks tuleb Raadio 2 kuulamine muuta noorte jaoks oluliseks, prestiižikaks ning kvaliteetseks.

Sihtrühm

Sihtrühma osas on R2 ülesanne keskenduda just nooremale kuulajale, eelkõige 15-35 aastastele inimestele, kelle hulgast tegelikkuses kujunevad erinevate vanusegruppide huvidest ja raadiokuulamise võimalustest välja kaks veelgi täpsemalt defineeritavat sihtrühma:

15-25 aastased ja 20-35 aastased.

---

³ http://uusweb.er.ee/utoim/etv_er_arengukava.pdf

Uue programmi üldiseloomustus

Uuendatud Raadio 2 programm peab olema tempokas, vaheldusrikas ning sportlikku ja tervet eluhoiakut propageeriv üldhuviprogramm, mis sisaldab formaadile sobivas vahekorras uudiseid, sõnasaateid. Keskse kohal peab olema muusika ja meelelahutus.

Et jõuda iga sihtgrupi vanuseni peab programm olema jaotatud kindlateks ajavöönditeks: argipäevade peamine ülesanne on uudiste ja teabe vahendamine koos spetsiaalse noortesaadete (vanusegrupp 15-25) vööndiga alates kella 15-st; puhkepäevadel väheneb noorte hulgas oluliselt uudiste ja teabe vajadus ning auditorium ootab peamiselt meelelahutust. Meelelahutuslik funktsioon avardeb eeskätt muusikavaliku (raadio kui taustmeedium), kuulajat kaasavate saatevormide ja spetsiaalsete meelelahutusprogrammide kaudu.

Uue programmi sõna ja muusika vahekord on ligikaudu 35% ja 65%. Programm muutub ka žanriliselt mitmekesisemaks: mosaiiktüüpi saade, intervjuu, reportaaž, väitlus, vestlus, loeng.

Uue programmi väljatöötamise üheks aluseks olid Faktumi Uuringukeskuse poolt detsembris 2003 noorte arvamusuuringu ja aprillis 2004 läbi viidud erinevate huvigruppide fookusgruppide uuringu tulemused.

1.4 Uue Raadio 2 programmi põhimõtted

7. septembril 2004 kinnitas ER juhatus Raadio 2 uueks peatoimetajaks Heidy Purga.

Programmi põhimõtted, mille järgi tegutsetakse alates 1. jaanuarist 2005 on järgmised (Kersti Raudam 2006):

Sihtgrupp

- Raadio 2 programm on alates 01.01.2005 suunatud eelkõige 15-29 aastastele noortele.
- Sihtgrupp ei vanane koos tegijatega.

Tulemuse mõõtmine

- Lähiaja peamiseks mõõtühikuks peab olema kanali hea maine ja rahulolu toimuvaga (meie endi, kuulajate, otsustajate seas), mitte niivõrd kuulajate arvu numbrid. Ka tsiteeritavust saab mõõtmisvahendiks lugeda.
- 01.01.2006 peab Raadio 2 olema sihtrühma hulgas turuliider (*Share* 20%⁵, *Reach* 50%)⁶

Tegijad/saated

- 01.01.2005 on Raadio 2 eetris vähemalt 3-4 uut tugevat tegijat.
- 01.01.2005 on olemas 3-4 uut potentsiaalset hittsaadet
- Päevane saatejuht on pigem raadioajakirjanik kui raadio DJ.
- Tegijad vahetuvad tihti.

Märksõnad

- patriotism
- eesti noorte tegijate toetamine
- tõsiseltvõetav, aga noortepärane

---

⁵ reach % – protsent sihtrühmast, kes jälgisid antud kanalit vähemalt 15 minutit; ⁶ share % - protsent kogu kuulamisajast vastavas sihtrühmas

- rahvusliku infovälja osa
- sallivus ja positiivsus
- Eesti elu kajastamine
- nali, aga mitte rumal
- lakkamatult muutuv ja ruttu vahelduv
- 40 aastased saatejuhid on pigem erand kui reegel
- noorte arvamusi liidrid saatejuhiks
- uuriv ajakirjandus
- hariv
- ise otsustamise õpetamine
- interaktiivsus
- hittsaade noortele
- informatiivsus

Muusika

- Raadio 2 jätkab homsete hittide mängimist ning alternatiivmuusika osakaal suureneb.
- Homseid hitte mängitakse juba täna
- Muusikat hakkab valima spetsiaalne nõukogu ning vajalik on 2 korda aastas saada muusikavaliku kohta tagasisidet.
- Hommikuses ja päevases vööndis kehtib playlist 100%, õhtuses vööndis 50%.
- Teha “R2 live” muusikasaade Eesti Raadio stuudios propageerimaks Eesti bände. Olema peab ka muusikaajakirjanduslik saade.
- Sõna ja muusika suhe on 35/65.

Vööndid

- Hommikune vöönd (7-10): kolmetunnine äratusprogramm, mille tegijad paistavad silma nooruslike vaatenurkadega. Kuulajatega, keda hommikutundidel on raadio juures kõige rohkem, räägitakse nende oma keeles neile olulistest asjadest. Lisandub tasemel huumor ja hommikuintervjuu.

- Päevane vöönd (10-16): magasin tüüpi saade, mis keskendub päevakajalistele sündmustele, on uudisekeskne ja informatiivne, sisaldab nädala erirubriike ja püsirubriike, kaasab kuulajaid saatesse internetipõhiste arvamuste näol.
- Vahevöönd (16-19): muusikapõhine saade, mis sisaldab rohkem õhtuse vööndi stiilis muusikat ning aitab vähendada hetkel Raadio 2 kavas tekkinud “punast joont” kahe vööndi vahel. Vahevöönd keskenduks rohkem muusikast rääkimisele: intervjuud bändidega, uued plaadid.
- Õhtune vöönd (19-00): nõudlikumale maitsele mõeldud nišimuusika saadete vöönd, mis katab muusikalised sub - kultuurid ning nõuab süvenemist. Tegijad valdavad teemat.

Nädalavahetus

- Hommikuprogrammis (kella 07-10) võetakse kokku lõppev nädal, mängitakse palju muusikat ning tutvustatakse eelolevat saatepäeva, samas võetakse kokku lõppeva nädala suurimad sündmused ja uudised.
- Laupäeval on ühena uute saadete seas kavas lühike ja lõöv tutvumissaade, ning pärastlõunase programmi üheks naelaks on otsesaade Kohvikklubi. Nn. kohvikuintervjuus saavad peamiselt sõna noorte arvamusi liidrid.
- Pühapäeval saatepäeval saab alguse kuuldemänguvöönd.
- Alternatiivmuusika vöönd laieneb ka nädalavahetusele.

Avalikku teenust pakkuv programm peaks olema üldhuvitav, kõigile mõistetav ja sisukas (Selder 2001). Üks lahkavamus tekkitav moment avalik – õiguslik ringhäälingu puhul on reitingud ja muud näitajad. Hagi Šein rõhutab, et avalik – õiguslikus ringhäälingus on oluline programm, mitte majandusnäitajad (Šein 1996). Eraringhäälingu eesmärk on eelkõige teenida kasumit ja selleks võib ta muuhulgas osutada ka avalikku teenust. Peamine erinevus avalik – õigusliku ja kommertskanali puhul seisneb määratletud kohustustes (Selder 2001).

Raadio 2 programm tuleb vastu kuulajate huvidele. Kuulaja tahab seda muusikapala kuulata, sest see on populaarne ja ta arvab, et see meeldib talle. Kuid avalik – õiguslik jaam peab olema kuulajatele omamoodi kasvataja ja harija – pakkuma talle uusi lahendusi ja variante, asju, mida kuulaja ehk oodata ja soovida ei oska (Selder 2001).

1.5 Pierre Bourdieu väljade teooria

Antud uuringu raames on vajalik teoreetiliselt mõtestada auditooriumi ootuseid, väärtuseid ja hoiakuid, sellest tulenevalt lähtutakse käesolevas töös esiteks Prantsuse sotsioloog Pierre Bourdieu väljade teooriast. Bourdieu kohaselt käsitletakse teatud grupi raames olevaid, levivaid ootusi kui välja. Sellel väljal eksisteerivad just antud kultuuriruumile omane suhtumine, sotsiaalne keel ning funktsioonide ning rollide mõistmine (Bourdieu 2003: 68).

Vastavalt Bourdieu'le koosneb sotsiaalne ruum (sotsiaalne formatsioon) hierarhiliselt paiknevatest väljadest, mida võib defineerida kui homoloogiliselt struktureeritud ruume - majandusväli, haridusväli, poliitikaväli, kultuuriväli, akadeemiline väli jne. Olles struktuuraalselt homoloogilised, töötavad need väljad siiski tuginedes oma väga spetsiifilistele (neid teistest väljadest eristavatele) seaduspärasustele, loogikale ja võimusuhetele, kuigi võimusuhte jagamine (v.a majandusvälja ning poliitikavälja puhul) ei lähtu poliitilistest ega majanduslikest seaduspärasustest.

Väli on Bourdieu teoorias suhteliselt autonoomne struktureeritud sotsiaalne ruum, kus kehtivad oma "mängureeglid", mis dikteerivad väljal tegutsevate inimeste ehk "sotsiaalsete agentide" käitumist. Väljal käib pidev võitlus erinevate jõudude vahel. Terminiga väli tähistab Bourdieu ühiskonna erinevaid elualasid, millel tegutsevad individid koguvad (ja ka kulutavad) erinevat tüüpi kapitale. Sarnased tegevusalad moodustavad alaväljad, sarnase loogikaga alaväljad põhivälja (Bourdieu 1983, 1990, 1991).

Väljade arv, suurus, omavahelised jõuvahekorrad ja sisemine konfiguratsioon pole midagi lõplikku ja igavest, vaid pideva ajaloolise võitluse tulemus, millest iga väli koos sellel opereeritavate sotsiaalsete agentidega üritab enda jaoks parimat välja võtta. Sellest tulenevalt on väljad pidevalt omavahelises sõjas. "Välja ajaloo määrab võitlus positsiooni omajate ja selle taotlejate vahel, tiitli kaitsjate ja pretendentide vahel, ... võitlusest nende vahel, kes löid epohhi (luues väljal uue positsiooni) ja võitlevad koha säilitamise eest ("klassikuks" saamise nimel) ja nende vahel, kes ei saa omakorda epohhi luua, kui nad ei tõrju möödanikku neid, kelle huviks on hetkeseisu põlistamine ja ajaloo peatamine." (Bourdieu 2003: 84)

Majandusväli

Majandusväljal ehk ühiskonna nendes struktuurides, kus tegeletakse majandusliku kapitali tootmisega, on osalejate eesmärk majandusliku kapitali suurendamine, kasutades majandusliku kapitaliga opereerides erinevaid investeerimise strateegijaid. Majandusliku kapitali all on Bourdieu mõistnud raha, mille läbi on võimalik omandada materiaalseid väärtusi ning vara, mille läbi on võimalik tarbida kultuurilisi tooteid. Majandusväli lähtub seetõttu ratsionaalsest kalkuleerimisest, kuna see tagab välja loogikat arvestades suurima majandusliku kapitali.

Kultuuriväli

Vastupidiselt majandusväljale ei toimu kultuuriväljal võistlus legitiimsuse pärast ratsionaalsest loogikast lähtuvalt. Majandusliku kapitali asemel jagatakse ümber tunnustust, pühendumust ning prestiiži. Kultuuriväljana defineerib Bourdieu jõudude ja võistluse välja (*field of forces, field of struggles*), mis hõlmab endas neid ühiskonna struktuure, mis tegelevad loomisega ning loomise taastootmisega ning jagavad tunnustust positsioonivõitluse läbi spetsiifilise kapitalina ümber.

Kõige tugevamalt toimub kultuurivälja võimuvõitlus aga väljal, mida Bourdieu kutsub piiratud tootmise väljaks (*the field of restricted production*) ehk nn kõrgkultuuriväljaks, kus kultuuri tootmine ei ole suunatud laiadele massidele, vaid võitlus positsioonide pärast (*struggle for positions*) võib toimuda ka väga väikese hulga väljal osalejate vahel. Vastavalt Bourdieu'le (1993:116) kirjutab kõrgkultuuriväljal osalev kirjanik või teadlane näiteks peamiselt mitte avalikkusele, vaid teisele kirjanikule või teadlasele, kes olles võrdne partner, mõistmaks kultuuritoote väärtust, on samal ajal ka konkurent.

Sellel väljal põhineb autoriteet ainult prestiižil ning võib (kuid tingimata ei pruugi) väljenduda ka suuremas majanduslikus kapitalis võrreldes teiste väljal osalejatega. Kultuurivälja jagab Bourdieu tinglikult kolmeks: *habituseks*, tarbitavateks kultuurikaupadeks (teater, kino, kirjandus jm) ja akadeemiliseks tunnustuseks (ametlikult omandatud akadeemiline haridus). Kõiki välju üritab koordineerida võimuväli, kuna väljad omakorda üritavad koordineerida võimuvälja hõivamist oma sotsiaalsete agentide poolt. "Võimuväli (mida ei tohi segi ajada poliitikaväljaga) ei ole lihtsalt üks väli teiste seas: ta on jõusuhete ruum eri liikide kapitalide vahel või täpsemalt öeldes agentide vahel, kes on küllaldaselt varustatud ühega kapitali

eriliikidest, et suuta domineerida vastaval väljal, ning kelle võitlused hoogustuvad alati, kui seatakse küsimuse alla erinevat liiki kapitalide suhteline väärtus (näiteks kultuurilise ja majandusliku kapitali "vahetuskurss"); seega eeskätt kui seatakse ohtu kehtiv tasakaal nende instantside väljal, kelle spetsiifiliseks ülesandeks on võimuvälja taastootmine" (Bourdieu 2003: 61)

Kultuuriline kapital

Kultuuriväljal toimimise eelduseks on kultuurilise kapitali omamine.

Kultuurilist kapitali mõtestab Bourdieu lahti kui teadmiste vormi, internaliseeritud koodi, kognitiivset omandit, mis varustab sotsiaalse agendi empaatiaga, võimega tunnustada ning võimega dešifreerida kultuurilisi suhteid ning artefakte. Sealhulgas on kultuuriline kapital käsitletav kui uue koodi loomevõime.

Bourdieu väite kohaselt omab teos tähendust ning pakub huvi ainult sellele inimesele, kes omab võimet seda mõista, omab selle mõistmiseks vastavad koodi. Kood, siinkohal, Bourdieu terminites, ei tähenda vaid teose keelt, vaid ka kultuurivälja ajalugu ning struktuuri ja kultuurivälja negatiivset suhtestatud poliitikaväljaga.

Bourdieu väljade teooria kohaselt moodustuvad auditooriumi ootused väljal, millel toimimise eelduseks on kultuurilise kapitali ehk teatud teadmiste vormi omamine.

Teadmiste vorm sõltub kapitali omamise ja kogumise iseärasustest, indiviidi hoiakutest ja käitumisviisidest. Konkreetset väljal olevate teoste internaliseeritud koodide mõistmiseks on vaja oskust aimata kultuurivälja trende, kogemust antud ajaperioodi tendentside tunnetamise kohta ning ettekujutust konkreetse perioodi iseärasustest. Sarnast internaliseeritud kultuurilist koodi suudavad mõista sarnasel kultuuriväljal olevad isikud.

Omandatud kapitalist tulenevad hoiakud, väärtushinnangud ja eelistused saavad siinkohal eelduseks väljal edasi liikumiseks ja valikute tegemiseks. Sellest tulenevalt, valik ühe või teise meediakanali eelistamise kohta on seotud väljal omandatud teadmiste ja kogemuste vormiga. Väljade teooria kohaselt teeb noor meediatarbija oma valikud vastavalt väljal levivate trendide, hoiakute, tõekspidamiste alusel.

1.6 Isiku väärtussüsteemi seos ühiskondliku süsteemiga

Meediatarbivate ootused ja suhtumine raadioprogrammi või mis iganes meediainstitutsiooni suhtes on tugevalt seotud auditooriumi isiklike hoiakute ning väärtustega.

Uurijad on tänapäeval üldiselt nõus järgmise kontseptuaalse definitsiooniga: väärtused, hoiakud on veendumused või mõtted, mis on seotud soovitatavate tagajärgede või käitumisviisidega ning on konkreetsetes situatsioonides püsivad, suunavad käitumise, inimeste ja sündmuste valikut või hinnangut ja on järjestatud oma suhtelise tähtsuse järgi. (Niit 2002)

Väärtussüsteemide muutusi ja nende seoseid ühiskondliku süsteemiga on palju uurinud Ronald Inglehart.

Inglehart defineerib väärtusi kui erineva tähtsusega soovitavaid situatsiooniüleseid eesmärke, mis on inimese elus või mingi sotsiaalse koosluse jaoks juhtivaks printsiibiks.

Inglehart peab väärtusi inimeste reaktsioonideks keskkonna muutustele (Kalmus, Vihalemm 2004). Tema lähenemise tuumaks on seisukoht, et ühiskonnas toimuvad majanduslikud, kultuurilised ja poliitilised muutused kajastuvad ka inimeste väärtussüsteemides.

Mistahes nähtuse puhul edukuse defineerimine, nagu ka muu maailma mõtestamine, on seotud sellega, millisena tajutakse ühiskonnas üldiselt kehtivaid arusaamu. Üheks sellise teadmise allikaks on massimeedia. Nimelt aitab meedia identiteete kujundada, pakkudes ühtset väärtuste, ideede ja informatsiooni kogumit (McQuail 2000).

Massimeedia olulisus sotsialiseeriva agendina või inimeste arvamuste ja käitumiste mõjutajana on aastaid olnud sotsiaalteadlaste uurimise all, seetõttu on ka päris mitmeid erinevaid käsitlusi ja arusaamu. Kokkuvõtlikult öeldes, on meedia kui sotsialiseeriva agendi funktsioon legitimeerida ja tugevdada olemasolevaid ideid ja väärtusi nende taasesitamise kaudu. Kindlasti ei ole isiklike väärtushinnangute ja edukontseptsiooni kujunemine ainult või otseselt massimeedias levivate sõnumitega seotud. Nende areng toimub interaktsioonis kõigi sotsialiseerivate agentidega, millest noorte puhul on olulisemad perekond, kool ja suhtlusringkond. Samuti pole meediareaalsus ühiskonna või selle osa väärtuste ja arusaamade täpne peegeldus.

Siiski peaks meedias konstrueeritud reaalsuses eksisteerima sarnased hoiakud, väärtused ja arusaamad, mis esinevad sihtauditooriumis ning ühiskonnas valdavad tendentsid kajastuma ka meedias.

1.7 Teooriate kohaldatavus Eesti ja Raadio 2 praktika analüüsiga

Bourdieu väljade teooria kohaselt moodustuvad auditooriumi ootused väljal, millel toimimise eelduseks on kultuurilise kapitali ehk teatud teadmiste vormi omamine. Teadmiste vorm sõltub kapitali omamise ja kogumise iseärasustest, indiviidi hoiakutest ja käitumisviisidest. Konkreetsel väljal olevate teoste internaliseeritud koodide mõistmiseks on vaja oskust aimata kultuurivälja trende, kogemust antud ajaperioodi tendentside tunnetamise kohta ning kellel on ettekujutus konkreetse perioodi iseärasustest. Sarnast internaliseeritud kultuurilist koodi suudavad mõista sarnasel kultuuriväljal olevad isikud.

Omandatud kapitalist tulenevad hoiakud, väärtushinnagud ja eelistused saavad siinkohal eelduseks väljal edasi liikumiseks ja valikute tegemiseks. Sellest tulenevalt, valik ühe või teise meediakanali eelistamise kohta on seotud väljal omandatud teadmiste ja kogemuste vormiga. Väljade teooria kohaselt teeb noor meediatarbija oma valikud vastavalt väljal levivate trendide, hoiakute, tõekspidamiste alusel.

Arvestades, et massimeedia olulisus sotsialiseeriva agendina või inimeste arvamuste ja käitumiste mõjutajana on väga suur, peaks ka noortele suunatud meediakanalites esitama rohkem sisulist ja rohkem kui heaolule suunatud programmi.

Inglehart peab väärtusi ja hoiakuid inimeste reaktsioonideks keskkonna muutustele (Kalmus, Vihalemm 2004). Tema lähenemise tuumaks on seisukoht, et ühiskonnas toimuvad majanduslikud, kultuurilised ja poliitilised muutused kajastuvad ka inimeste väärtussüsteemides. Kui käsitleda tänases eesti ühiskonnas noorte elu, siis võib öelda, et hetkel domineeriva „time is money” põhiprintsiibil elamine kandub ka paratamatult edasi noorte inimeste väärtussüsteemi. Materiaalsed väärtused ja pinnapealne ellusuhtumine on valdav pea igas valdkonnas, samuti ka noortele suunatud meedias. Maailma mõtestamine on seotud sellega, millisena tajutakse ühiskonnas üldiselt kehtivaid arusaamu ja nagu öeldud, on üheks sellise teadmise allikaks on massimeedia. (McQuail 2000)

Seega senikaua kui Eesti meediasüsteemis on valdavalt olulisel kohal kommertstegevus, tabloidindus ja „pommuudiste” konstrueerimine, ei saa ka antud kultuuriruumis olevatelt noortelt nõuda, et nad hindaksid neile pakutavatest meediakanalitest ja nende sisust kõrgemat kvaliteeti. Nagu eelnevalt käsitletud, peab Inglehart väärtusi ja eelistusi inimeste reaktsioonideks keskkonna muutustele. Kui ühiskonnas toimuvad majanduslikud, kultuurilised ja poliitilised muutused kajastuvad ka inimeste väärtussüsteemides, siis vastavalt Ingleharti teooriale, noorte väärtushinnangud ja ootused on tihedalt seotud hetkel igas valdkonnas pakutavate märksõnadega – raha, kiirus, heaolu, lihtsus, pinnapealsus.

Sisulise ja tõsise teksti defitsiidile viitavad Peeter Vihalemm ja Maarja Lõhmus ülevaate peatükis raadio arengutendentsidest Eestis (Lõhmus & Vihalemm 2004). Autorid viitavad raadio kuulamise tulemuste alapeatükis, et analüüsivad teksti leiab tänapäeval raadiost vähe. Põhiliselt edastatakse suhteliselt pealiskaudset ja kergesti seeditavat informatsiooni (loomulikult eri kanalites ja erineval määral ja viisil). Kerget muusikat ja sinna sekka informatiivset infot edastavad raadiojaamad on populaarsed eelkõige noorte seas. Seega, mida noorem on kuulaja, seda vähemnõudlikumat raadiojaama eelistatakse. Tegemist võib lihtsalt olla sellega, et erinevalt vanemast põlvkonnast puudub noortel traditsioon, kuulata raadiot sisulise info ja teadmiste omandamise eesmärgil. Seda funktsiooni täidavad noore jaoks uued meediumid. Vanemad inimesed ei ole aga suutnud ennast ümber orienteerida, et selgeks õppida uute meediumite efektiivset kasutamist. Vanemad inimesed on traditsioonilise meedia, eriti raadio suhtes nõudlikumad. (Lõhmus. Vihalemm 2004) On ka teisi seletusi sellele, miks raadio on muutunud pigem taustakanaliks.

Alternatiivsete infokanalite kõrval on märgatav ühiskonna üldine individualiseerimine. Raadio pakub seltsi. On selge, et võrreldes kollektivistliku ühiskonnaga on inimestevahelised sidemed praeguses ühiskonnas lõdvemad ja pealiskaudsemad. Võib-olla mõnda inimest raadio sotsiaalsus isegi häirib? (Lõhmus. Vihalemm 2004)

Raadio kuulamist suures osas meelelahutuslikel ja tausta täitmise eesmärkidel kinnitavad ka 2000. aastal läbiviidud süvaintervjuud. Epp Ehandi, Airi Hallik – Konnula ja Sergo Selderi poolt läbiviidud süvaintervjuude eesmärgiks oli kirjeldada ringhäälingu kohta paarikümne inimese igapäevaelus. Intervjuude analüüsi põhjal oli võimalik järeldada, et raadiot kuulatakse väga palju meeleolu kujundamise eesmärkidel. Vastused küsimusele miks te midagi kuulate, jagunesid üldjoontes

kaheks: kuulamine tegevuse taustaks; sihipärane kuulamine sooviga midagi teada või mingit elamust koos teiste inimestega ühiselt läbi elada. Peaaegu kõikidel vastanutel oli raske omavahel kokku viia saadete pealkirju, saatejuhte ja kanaleid. Selle põhjal võib oletada, et raadio kuulamine oli vastanute jaoks suurel määral teadvustamata tegevus. Sel juhul peaks raadio ja teleprogrammide puhul üha enam tähelepanu pöörama, millise tausta ehk keskkonna nad meie elule loovad, milline on raadio ja televisiooni poolt kantav igapäeva – kultuur. Millistest väärtustest on programmid kantud? Milline on edastatav maailmapilt? (Ehand. Hallik – Konnula. Selder 2001)

Raadio 2 on Eesti Raadio ülejäänud kolme raadiojaamaga võrreldes üks enimmuudetud programme. Läbi kaheteistkümnelt aastat on muudetud nii üldist kontseptsiooni, tegijaid, tegutsemispõhimõtteid, saatekava kui ka muusikavalikut. Programmi muutumine on tingitud pidevast soovist pakkuda nooremapoolsele kuulajale elamuslikku ja huvipakkuvat programmi, eesmärgiga kanali üldine ideoloogia sobitada kokku sihtgrupi mõttemaailmaga. Ehk, vastavalt Bourdieu'le, tuleb mõista, mis toimub noorte inimeste ootuste väljal.

1.8 Noored raadiokuulajatena 2005 – 2006 aastal

Järgnevas peatükis antakse ülevaade milline pilt on Raadio 2 uurimise praktikas kahe uuringu põhjal: Uuringukeskus Faktum, Raadioauditooriumi rahulolu ja arvamusuuring talv 2005 (edaspidi Faktum 2005) ning TNS Emor Raadioauditooriumi päevikuuring talv 2006 (edaspidi Emor 2006). Uuringute analüüsi eesmärgiks on välja selgitada, millised on 15 – 30 aastaste noorte raadiokuulamisharjumused, eelistused saadete valikutes, ootused programmile ning enimkuulatavaimad raadiokanalid.

Raadiokuulajate arvamusuuring (Faktum 2005)

Järgnevalt antakse ülevaade 2005. aasta novembris Uuringukeskus Faktum poolt läbi viidud raadiokuulajate arvamusuuringu kohta.

Küsitletud eestlasi oli uuringus kokku 1050, vanuserühmas 15-19 109 ja vanusegrupis 20-29 201. Protsendid on toodud osakaaluna sihtrühmast.

Uuringu järgi on raadio mõnusaks taustaks igapäevastele tegemistele/tööle kõikide 58 % küsitletute arvates ja 43 % ei arva, et peaks raadiot kuulama vaid siis, kui televiisorist parasjagu midagi huvitavat ei näidata. Samuti ei sõltu raadiokanali valik sellest, mida kuulavad kolleegid või teised perekonnaliikmed, selle mõju märgib vaid 3%.

Noored eelistavad raadiost kuulata valdavalt muusikat ning sõnalised saated pakuvad vähem huvi (Tabel 1).

20 – 29 aasta vanused noored eelistavad uudiseid ja arutlevaid saateid enam kui 15 – 19 aastased (vastavalt 35 % ja 10%).

Tabel 1

Mida Sa eelistad raadiost kuulata?

Teema	Meeldivuse %
	15 - 29
Muusika	85%
Muusikalised soovisaated	40%
Uudised	30%
Mängud, viktoriinid	13%
Spordiülekanded	13%
Tervitussaated	10%
Sissehelistamisega saated	8%
Intervjuud külalistega	7%
Kuuldemängud, järjejutud	6%

Kui kuulajale raadiost tulev ei meeldi, siis 39 % vahetab kanalit (15-19 56 %, 20-29 29 %), 25 % lülitab raadio välja (13%, 13%), 21 % kannatab ära ja ootab (20%, 19%) ning 13 % see üldse ei häiri (11%, 7%). Põhjuseid, miks raadio välja lülitatakse kirjeldab Tabel 2.

Tabel 2

Millistel põhjustel Sa vahetad raadiojaama?

Põhjus	Lülitab välja		Ei lülita	
	15-19	20-29	15-19	20-29
Ei sobi mängitav muusika	49 %	42 %	11 %	13 %
Häirib saatejuhi hääl	6 %	10 %	68 %	52 %
Halb eesti keel, släng	5 %	9 %	69 %	55 %
Saatejuhid/külalised on labased ja ropendavad	8 %	17 %	59 %	39 %
Algab jutusaade	29 %	26 %	27 %	20 %
Reklaam	18 %	27 %	45 %	33 %
Teema on ebahuvitav	32 %	22 %	43 %	12 %
Saade tundub olevat ettevalmistamata	6 %	57 %	13 %	37 %
Saatejuht unustab end lobisema	13 %	51 %	14 %	27 %

Raadiojaamade kuulamise sageduse järgi eelistavad 15 – 29 aastased noored kõige enam Sky Plus'i, vastavalt 15 – 19 aastaste seas 45 % ja 20 – 29 aastaste seas 28 %.

Pingereas järgmistel kohtadel Raadio Uno (14%), Raadio 2 (10 %) ning Star FM (6 %).

Ka jaamade usaldusväärsuse skaalal usaldavad nii 15-19 kui ka 20-29 aastased täielikult kõige rohkem Sky Plus'i (20-29 vanusegrupp samavõrra ka Vikerraadiot), vastavad protsendid 28 % ja 17 %. Raadio 2 on usaldusväärsuselt kolmandal kohal (15-19 16%, 20-29 15%).

Üldised ootused raadioprogrammile on mõlemal vanusegrupil pisut erinevad, kuid mõlema jaoks on esmatähtsal kohal muusika (86 %), 20-29 aastane võrreldes noorema grupiga eelistab meelelahutusele uudiseid ja päevasündmuste kommentaare seltsile. Ootuste hierarhia on toodud välja Tabelis 3.

Tabel 3

Mida Sa raadioprogrammilt ootad?

	15-19	20-29
1	Muusika (86 %)	Muusika (86 %)
2	Meelelahutus (77 %)	Värsked uudised (63 %)
3	Värsked uudised (40%)	Meelelahutus (59%)
4	Uued teadmised (27 %)	Uued teadmised (26 %)
5	Selts üksindusele (17 %)	Kommentaariid päevasündmustele (25 %)
6	Kommentaariid päevasündmustele (14 %)	Selts üksindusele (18 %)
7	Oma arvamuse avaldamise võimalus (6 %)	Tugi oma mõtetele (5 %)
8	Tugi oma mõtetele (3 %)	Oma arvamuse avaldamise võimalus (3 %)

Küsimusele, mida noored enam Raadio 2 programmilt ootavad ja kuivõrd tegelik situatsioon ootusi peegeldab, on näha järgmiste näitajate osas (Tabel 4). 2005 aastal on 84 % noortest vastanud, et tahavad raadiost kuulata meeldivat muusikat, kuid hinnang raadioprogrammi muusika meeldimise osas on vaid 22%. Ka raadiotehnikate professionaalsuse ootus on võrreldes varasemate aastatega noorte seas üsna kõrge (84%), kuid vaid 28 % vastanutest leiab, et Raadio 2 saatejuhid on professionaalsed. Vastajate poolt ootuste sõnastamine ja raadiokuulajate poolt nende täitmine on välja toodud Tabelis 4.

Tabel 4

Ootused programmile ning tegeliku situatsiooni hindamine

	1999		2004		2005	
	ootused	täitmine	ootused	täitmine	Ootused	täitmine
Tegijate prof.-sus	48 %	38 %	73 %	68 %	84 %	28 %
Meeldiv muusika	58 %	59 %	72 %	61 %	73 %	22 %
Uudiste edastamise operatiivsus	50 %	49 %	71 %	61 %	71 %	26 %
Huumorimeel	52 %	50 %	71 %	53 %	57 %	18 %
Selgus	38 %	31 %	69 %	47 %	41 %	23 %
Programmi kõrge kvaliteet	42 %	31 %	68 %	55 %	51 %	24 %
Kuulajatega arvestamine	43 %	39 %	68 %	55 %	58 %	21 %
Sõbralikkus	42 %	44 %	67 %	58 %	59 %	23 %
Informatiivsus	37 %	38 %	67 %	52 %	33 %	16 %
Meelelahutus	44 %	45 %	65 %	51 %	38 %	19 %
Mitmekesisus	47 %	45 %	66 %	56 %	40 %	17 %
Uudiste usaldusväärsus	58 %	59 %	64 %	42 %	40 %	16 %
Ajakirj. sõltumatus, teravus	38 %	34 %	62 %	51 %	41 %	15 %
Sisendusjõulised raadiohääled	34 %	34 %	58 %	41 %	16 %	5 %
Seotus igapäevaeluga	31 %	27 %	47 %	53 %	46 %	23 %

Raadio 2 programmi tervikuna hinnatakse 5-pallisüsteemis, kus 1 on negatiivseim ja 5 positiivseim hinne, kõikide vastajate poolt keskmise hindegas 5-pallisüsteemis, kus 1 on 3,58 (1999 oli see 3,76 2004 3,56), uudiseid 3,89 (1999 4,14 2004 3,93), sõnasaateid 3,52 (1999 3,75 2004 3,58), muusikat 3,8 (1999 3,87 2004 3,68), saatejuhte 3,68 (1999 3,95 2004 3,79).

---

aastal 1999 (küsitletuid 945) ja 2004 (küsitletuid 1035) viidi läbi analoogsed arvamusuuringud.

2005. aasta novembris Uuringukeskus Faktum poolt läbi viidud raadiokuulajate arvamusuuringu põhjal selgub, et 34% 15-19 aastastest kuulab ühte kindlat raadiojaama, konkreetse uuringu põhjal on noorte poolt kõige eelistatuim raadiokanal SkyPlus (45% vastanutest kuulab kõige rohkem).

2005. aasta novembris Uuringukeskus Faktum poolt läbi viidud raadiokuulajate arvamusuuringu põhjal selgub, et 34% 15-19 aastastest kuulab ühte kindlat raadiojaama, konkreetse uuringu põhjal on noorte poolt kõige eelistatuim raadiokanal SkyPlus (45% vastanutest kuulab kõige rohkem).

Saadete puhul on kõige eelistatuimaks teemavalikuks muusika (üle 80 % vastab, et meeldib väga). Kõige vähem eelistatakse teemasid, mis puudutavad sporti ja spordiülekandeid.

Üldised ootused raadioprogrammile on mõlemal vanusegrupil pisut erinevad, kuid mõlema jaoks on esmatähtsal kohal muusika (86 % mõlema vanusegrupi puhul), 20-29 aastane võrreldes noorema grupiga eelistab meelelahutusele uudiseid ja päevasündmuste kommentaare seltsile. Ootuste täitmine kui selline on Raadio 2 puhul kahanenud. Kui tegijate professionaalsuse ootus oli 2005 aastal 84%, siis tegelik ootuse täitmise protsent oli kuulajate seisukohalt vaid 28 %. Ka muusikaliste ootuste protsent on Raadio 2 puhul kõrge, kuid vaid 22 % küsitletud kuulajatest arvavad, et ootuse täitmine on reaalne. Kui võrrelda eelpool mainitud professionaalsuse ja muusika ootuste teemat 1999 ja 2004 aasta perioodiga, siis ilmneb, et varasematel aastatel on konkreetsete näitajate seas kuulajate ootused ja raadioprogrammile antud hinnang üsna ligilähedased, 2005 aasta näitel seda väita ei saa.

Raadiojaamade kuulatavus 15 – 29 aastaste eestlaste hulgas (Emor 2006)

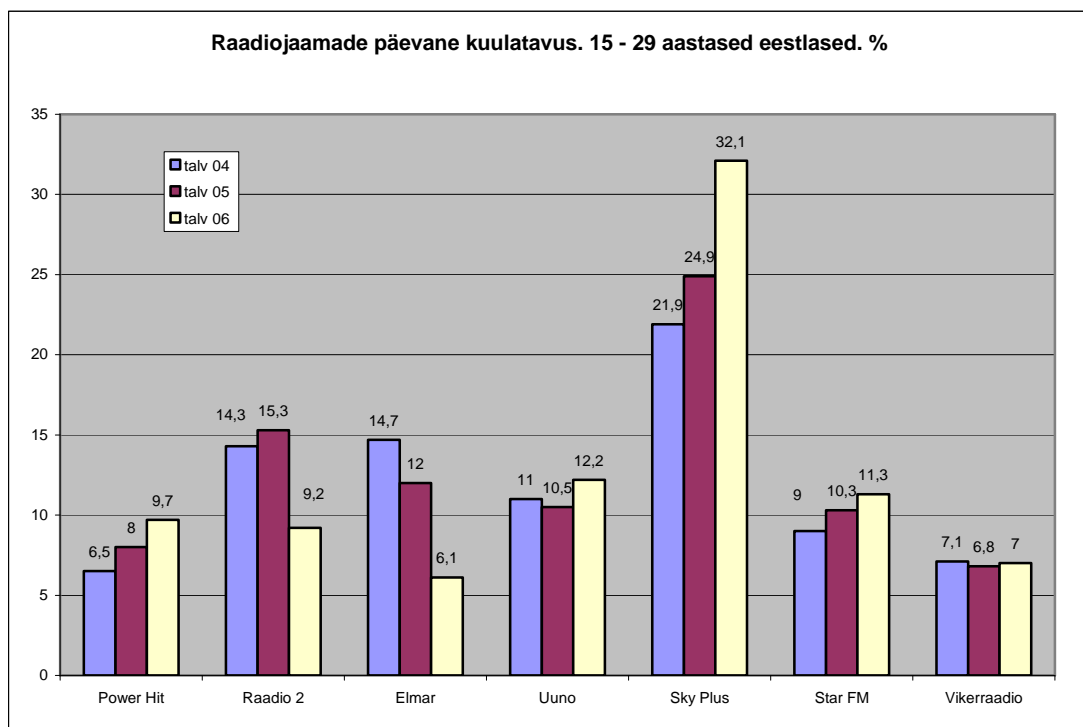
Uuringu andmete põhjal on Raadio2 päevane kuulatavus 15 – 29 aastaste eestlaste hulgas langenud vastavalt talv 2004 14,3 %, talv 2005 15,3 %, talv 2006 9,2%. (Vt. joonis 1)

Raadio 2 sihtrühmas on TNS Emor Raadioauditooriumi Päevikuuringu 2006 aasta andmetel populaarseim kanal SkyPlus, selle kanali päevane kuulatavus on tõusnud: talv 2004 21,9%, talv 2005 24,9% ja talv 2006 32,1%. Sky Plus pakub oma kuulajale eelkõige päev läbi kestvat meelelahutust, kõnepruuk on lihtne ja pealiskaudne, uudised ülevaatlilikud ning muusikavalik eelkõige populaarne.

Raadio 2 - ga võrreldes sarnase sihtrühmaga raadioprogramm Power Hit Radio on samuti kuulajaid juurde võitnud, peamiselt klubimuusikat pakkuv kanali kuulajate arvu näitajad on võrreldes kahe aasta taguse perioodiga tõusnud, mis annab tõestust selle kohta, et alternatiivne muusikastiil on eestlaste seas populaarsust kogumas.

Keskmine nädalase jälgimisaja pikkus on Raadio 2 puhul langenud nii lühiajaliste kuulajate osas (15 min kuni 3h nädalas) kui ka pikaajaliste püsikuulajate osas (vt. Lisa 5).

Joonis 1

Allikas: TNS Emor 2006

1.9 Muusikakuulamine ja teemade eelistused õpilaste hulgas 1987 aastal

Antud bakalaureuse tööle tuuakse empiirilist võrdlevat materjali Tartu Ülikoolis, tolleaegses žurnalistika kateedris 1987. aastal Mati Braueri poolt kaitstud diplomitööst “Keskkooliõpilaste muusikalisest maitsest ja seda kujundavatest teguritest.

Mati Brauer keskendus oma töös asjaolule, millest on tingitud noorte inimeste muusikakuulamise motivatsioon ning vastavad eelistused. Ankeedi täitmine ja muusikakuulamine viidi läbi kümnendate klasside õpilaste hulgas.

Küsimusele, kuivõrd on üks või teine valdkond oluline huvitav õpilase jaoks, leidis 92% vastanutest, et muusika on väga olulisel kohal. Raadio kuulamist hindas 76% väga oluliseks, televiisori vaatamine oli 89% vastanute puhul tähtsal positsioonil.

Kino pidas oluliseks 61%, teatrit vastavalt 73 % õpilastest. Ebapopulaarseimad teemad olid õppimisega, ühiskondliku tööga ning kunstiga seonduvad valdkonnad. Enammeeldinud muusikaliik oli keskmiste näitajate alusel pop – muusika (Tabel 1).

Muusikakuulamise valikusse kuulunud pop alaliigi näited olid tolleaegsete pop – esinejate nagu ansambel “Karavan”, lauljatar Sandra ning Kenny Rogersi repertuaaridest.

Teisele kohale jäi edetabelis rock – muusika stiil, näited olid valitud ansamblite “Radari” ning “Dire Straits’i” loomingust.

Kõige ebapopulaarsemad muusikalised näited kuulusid jazz – ja rahvamuusika alaliiki. Need näited olid valitud Tõnu Tepandi (rahvamuusika), Count Basie orkestri (jazz) repertuaaridest.

Tabel 1

Meeldivuselt järjestuvad muusikaliigid keskkooliõpilastel pingeritta järgmiselt (1987 aastal):

	Keskmine hinne	Meeldivaks nimetanuid
Popmuusika	4,29	88,6 %
Rockmuusika	4,10	80,3 %
Tõsine (süva-) muusika	3,42	53,1 %
Meeleolumuusika	3,37	52,5 %
Rahvalik muusika	3,29	48,8 %
Folkmuusika	3,13	35,6 %
Koorimuusika	2,95	35,8 %
Rahvamuusika	3,10	37,2 %
Jazzmuusika	2,50	22,3 %

Allikas: Brauer. 1987

Muusikalise maitsega seoses kujuneb ka motivatsioon muusika kuulamiseks, õpilaste hulgas domineerivad meelelahutuslikud – ajaviitelised taotlused (88,1%). Küllaltki kõrgelt hinnati ka muusika pakutavaid esteetilisi naudinguid (60,7%). Vähe kuulati muusikat laulutekstides sisalduva info või sõnumi omandamiseks, praktilistel kaalutlustel ja autoriteedi võitmiseks kaaslaste hulgas.

Võrreldes tänast situatsiooni 20 aasta taguse perioodiga, ilmneb, et muusika kui enam huvipakkuva valdkonnana on oma esikoha säilitanud. Kui vaadata, milliseid muusikalised žanrid on õpilaste seas populaarseimad, siis selgub, et 1987 aastal oli enimmeelditud muusikaliigiks pop – muusika, 2006. aastal on aga populaarseim žanr rock – muusika. Tänavu pääses pop – muusika enimmeelditud viie žanri hulka vaid ühes koolis, madalaima keskmise õpilaste vanusega, Kalamaja Gümnaasiumis. Samas, ka rocki' liku alastiiliga palad pälvisid 1987 aastal, nagu ka tänavu aasta, üsna kõrge, teise koha.

Seega võib 1987 aasta Mati Braueri ning käesoleva uuringu põhjal väita, et kooliõpilaste hulgas põhilised teema - ning muusikaeelistused on samaks jäänud.

1. 10 Uurimisküsimused

Antud bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada, millised on Raadio 2 sihtgrupi alla kuuluvate 15 – 20 aastaste noorte kuulajate ootused nendele suunatud raadiokanalile ning milliseid muusikapalu ja muusikažanreid vastajad eelistavad. Töö raames uuritakse ka Raadio 2 programmijuhtide seisukohti, millised on nende ootused, arvamused ja ideed noorteprogrammi kontseptsiooni suhtes.

Õpilastest raadiokuulajate puhul:

- Kui tähtsat rolli mängib raadio õpilaste igapäevaelus?
- Mis tüüpi raadiokuulajad noored on?
- Milliseid raadiojaamu koolinoored eelistavad?
- Kuidas vastajatele meeldib Raadio 2 ja millest on tingitud kuulamise või mittekuulamise põhjused?
- Millised on noorte jaoks enam huvipakkuvad teemad, mille käsitlest nad soovivad raadiost kuulata?
- Milliseid muusikapalu ja muusikalisi žanreid noored eelistavad? Kuivõrd oskavad vastajad nende vahel seoseid luua?

Programmijuhtide puhul:

- Milline on tänane Raadio 2?
- Kes on Raadio 2 kuulaja?
- Miks ja kes otsustas Raadio 2 2004 aastal muuta?
- Kuivõrd intervjuueeritav on Raadio 2 muutuste tulemustega rahul?
- Milline on vastaja arvates ideaalne Raadio 2?

2. Uurimuse metoodika

Antud bakalaureusetöö empiiriline osa põhineb õpilaste seas läbi viidud ankeetküsitlustel ning muusikapalade hindamisel, mis viidi läbi 2005. aasta lõpus. Teine osa empiirilisest materjalist põhineb 2006. aasta jaanuaris Raadio 2 programmijuhtidega tehtud ekspertintervjuudel.

2.1 Ankeetküsitlused ja muusikakuulamine kooliõpilaste hulgas

Muusikakuulamise ja ankeetküsitluste valimisse kuulus nelja erineva Eesti kooli 15 – 20 aastased õpilased.

Valimisse kuuluvad koolid:

- Noarootsi Gümnaasiumi 11. klassid (45 küsitletavat)
- Tartu Descartes'i Lütseumi 11. klassid (40 küsitletavat)
- Tallinna Järveotsa Gümnaasiumi 10. ja 12. klassid (66 küsitletavat)
- Tallinna Kalamaja Põhikooli 9. klass (26 küsitletavat)

Küsitluste ajaperiood oli 10 – 22 detsember, 2005. aastal.

Ankeetküsitluse esimeseks eesmärgiks oli välja selgitada õpilaste ootused raadioprogrammile, millised on nende raadiokuulamisharjumused ning erinevate teemakäsitluste eelistused.

Teiseks eesmärgiks oli välja uurida õpilaste muusikalised eelistused ning žanrilised teadmised sõnastatud näidete ning kuulatud palade seostamise abil.

Ankeedis pidid õpilased vastama küsimustele, mille eesmärgiks oli välja uurida kui tähtsat rolli mängib raadio vastajate igapäevaelus; mis tüüpi raadiokuulajad 15 – 20 aastased kooliõpilased on; milliseid raadiojaamu noored eelistavad. Seejärel olid küsimused vaid Raadio 2 meeldimisest või mittemeeldimisest ajendatud põhjuste kohta. Viimasena pidi vastaja märkima ettetoodud loetelus ära, millised teemad on enam huvipakkuvad mille käsitlust nad sooviksid raadiost kuulata. Hindamiseks oli ette antud 30 erinevat eluvaldkonda käsitlevat teemat, mille hulka kuulusid

üldpildis poliitika, majanduse, kultuuri, keskkonna, teaduse ja sotsiaalsfääri kuuluvad alateemad.

Teemasid sai hinnata neljas alajaotuses, vastavalt ankeedile kas teema huvitab väga (1), huvitab (2), eriti ei huvita (3) või hoopiski üldse ei huvita (4) vastajat. Kõige kõrgeim hinne sai olla 1 ja madalaim 4.

Muusikapalade hindamise eesmärgiks oli välja uurida, milliseid muusikapalu ja sellest tulenevalt milliseid muusikalisi žanreid koolinoored eelistavad. Seatud ülesandeks oli ka välja selgitada kuivõrd noored enamlevinud muusikastiile tunnevad. Antud uurimuses näitab žanri tundmist kuivõrd vastajad hindavad kuulnud palu ja nimetatud muusikažanre sarnasel tasemel. Õpilastel oli võimalik hinnata nii muusikapalu kui nimetatud žanreid läbi viie kategooria: meeldib väga (1), meeldib (2), eriti ei meeldi (3), üldse ei meeldi (4) ja ei oska öelda (5). Kõige kõrgeim hinne sai olla 1 ja madalaim 4.

Õpilastele ettemängitud muusikapalade arv oli 45. Näidete valik oli kokkupanud järgmiste Eesti Raadio muusikatoimetajate poolt: Ivar Männik, Rein Vader, Jaan Elgula, Heli Pikk, Kersti Inno.

Põhjusel, et õpilaste küsitlemine oli piiritletud akadeemilise tunniga, oli aja kokkuhoiu mõttes (pärast muusikakuulamist lisandus veel ankeetküsitlus) vaja iga muusikapala lühendada maksimaalselt kuni 20 sekundini. Kuna ühe loo pikkus oli väga lühike, siis pidi vastaja andma oma hinnangu spontaanselt. Tänu sellele ei jäänud auditooriumis aega avalikus aruteluks, mis oleks võinud vastaja poolset hinnangu andmist veidi mõjutada.

Ettemängitud muusikapalade valikul lähtuti järgmistest kriteeriumitest:

- Iga muusikalise žanri juurde kuulus nii kodumaine kui välismaine muusikapala näide (v.a. klassika, *bossa* ja *gospeli* žanri puhul, kuhu kuulus vaid välismaine muusikaline näide)
- Muusikapala ei tohtinud olla ettemängimise hetkel populaarne.

Ettemängitud žanrite ja muusikaliste näidete loetelu on toodud välja Tabelis 1.

Tabel 1

Koolides ettemängitud muusikaliste näidete loetelu

Muusikaline žanr	Muusikaline näide
Klassikud	W. A. Mozart "Sümfoonia nr. 40"
Romantikud	F. Schubert "Forell"
Barokk	A. Vivaldi "Kevad" tsüklist "Aastaajad"
Fokloor, rahvamuusika	VLÜ "Grand Marino"
	Dubliners "Whiskey In The Jar"
Kantrimuusika	Justament "Raha teekond"
	J. Cash "Ring Of Fire"
Jazzmuusika	Hinkus feat. Maarja "Look Around"
	R. Charles "Hit The Road Jack"
Bossa / ladinarütmid	T. Jobim "Aqua de beber"
Gospel	E. Hawkins "Oh Happy Day"
Blues, Soul	G. Graps "Sügisõhtu blues"
	B.B. King "Lucille"
Estraad (50-70ndad)	U. Loop "Mis värvi on armastus"
	F. Sinatra "New York, New York"
Reggae	Nancy "Ob-la-di"
	B. Marley "Iron Lion Zion"
Rock'n'roll	E. Presley "Jailhouse Rock"
	Rock-Hotel "Marie, Marie"
Pop-rock	The Sun "Nagu merelaine"
	The Rasmus "No Fear"
Industriaalne-rock	Zorg "Feed The Fire"
	Rammstein "Benzin"
Etno / metal-rock	Metsatöll "Saaremaa vägimees"
	Nightwish "Nemo"
Klassikaline rock	Ultima Thule "Kassitapp"
	Rainbow "All Night Long"
College rock	Slide Fifty "Fall Asleep"
	Green Day "Jesus of Suburbia"
HipHop	A-Rühm "Leegion"
	50Cent feat. M.Deep "Out Of Control"
R'n'b	Soul Militia "Never Go Away"
	Destiny's Child "Emotions"
Klassikaline pop (90ndad)	BestB4 "Armastan luuserit"
	Cher "Shoop Shoop Song"
Briti-pop	Coldplay "Talk"
	James "Sit Down"
Tänapäeva pop	Ines "Hingaks õhku"
	Sugababes "Push The Button"
Tanstumuusika	Rolf Junior "Miks ootan veel"
	Undertalk "The Rhythm"
Trance	DJ Whirl&Mayer "Streets At Night"
	Ron van den Beuken "Sunset"
Internetimuusika	MC Vimpel "Botased kuluivad"
	Köök "Vaatamisväärsused"

Igas koolis eraldati uuringu raames spetsiaalne klassiruum ning spetsiaalne tunniaeg, mis oli eelnevalt õpetajatega kokku lepitud.

Õpetajad uuringu läbiviimisel ei viibinud, kuid olid vajadusel kohe abi pakkumas. Muusika esitamiseks vajaminev plaadimängija oli riskide vähendamise eesmärgil uuringu läbiviijal endal kaasas.

Kõigis neljas koolis palus auditoorium muusikat valjemaks keerata, mis näitas kuulajate erilist valmisolekut muusikapalade hindamiseks.

CD-plaadi alguses olevad muusikalised näited kuulusid klassika, rahvamuusika ning kantri alajaotustesse, mis tekitas 15 – 20 aastaste seas võõristavat ning ebameeldivat elevust. Kuid niipea, kui noored kuulsid *jazz* žanri alla käivat näidet *Ray Charles'i „Hit The Road Jack”*, siis läksid näod rõõmsamaks, ning näiteks Järveotsa Gümnaasiumis ning Tartu Descartes'i Lütseumis laulsid õpilased eelpoolnimetatud laulule kooris kaasa. Aktiivset ja väga positiivset vastukaja said veel järgmised lood: *Frank Sinatra „New York, New York” (estraad)*; *Elvis Presley „Jailhouse Rock” (rock'n'roll)*; *The Sun „Nagu merelaine” (pop-rock)* ning *Green Day „Jesus Of Suburbia” (college rock)*. Kuid noored näitasid üsna aktiivselt ka oma ebasümpaatiat välja, valikus oli muusikalisi näiteid, mille peale auditooriumi juhtfiguurid hakkasid naerma või demonstratiivselt oma vastumeelsust välja näitama. Ebapopulaarseimad lood tundusid: *Justament „Raha teekond”(kantri)*, *Nancy „Ob-la-di” (reggae)*; *Best B4 „Armastan luuserit” (klassikaline pop – muusika, 90ndad)*.

Õnneks taolised vastumeelsuse agitatsioonid ei rikkunud uuringu läbiviimise rutiini ning läbiviija suutis säilitada asjaliku tööõhkkonna.

Üldjuhul oli auditoorium väga siiras, avatud ning koostöövalmis. Uuringu lõppedes anti õpilastele võimalus küsimustevooruks. Tunti valdavalt suurt huvi Raadio 2 käekäigu, Tartu Ülikooli ajakirjandusteaduskonna ning Eesti Raadio muusikatoimetuse vastu. Kõikides uuringut läbiviidud koolides järgnes ankeetküsitlustele vähemalt 15 minutit kestev avalik arutelu.

Õpilaste valmisolek tõsiste teemade üle arutlemiseks oli kõrge ning õpetajad olid oma klasside aktiivsuse ning avatuse osas meeldivalt üllatunud. Kõik õpetajad tõdesid, et taolisi eksperimente peaks õpilaste silmaringi avardamiseks rohkem läbi viima.

Küsitluse lõppedes sai läbiviija kutse igasse kooli tagasi minna, sest auditoorium ootab huviga kokkuvõtteid uuringu tulemustest. Koolide teistkordne külastus tulemuste esitamise eesmärgil on töö autoril plaanis 2006 .a juuni alguses.

2.2 Ekspertintervjuud programmijuhtidega

Ekspertintervjuud viidi läbi Eesti Raadio programmiteenistuse juhi Sulev Valneri ja Raadio 2 peatoimetaja Heidy Purgaga (vastavalt 2. ja 3. märtsil 2006).

Intervjuude küsitluskavad olid planeeritud teemade kaupa (Raadio 2 iseloomustus; miks Raadio 2 muudeti; programmijuhi isiklik hinnang programmile jne.)

Intervjuude eesmärgiks oli välja selgitada programmijuhtide seisukohad Raadio 2 hetkeolukorrast, programmi muutmise põhjustest ning ideaalsest Raadio 2-st.

Intervjuu uurimisküsimused olid järgmised:

- Milline on Raadio 2 täna (üldine iseloomustus läbi intervjuueeritava pilgu)?
- Mis oli Raadio 2 eesmärk kui see loodi 1993. aastal?
- Millest oli tingitud Raadio 2 muutus 2004 aastal?
- Kes oli / olid 2004 aasta Raadio 2 muutuste taga?
- Milline on intervjuueeritava isiklik hinnang 2004 aastal toimunud muutusele?
- Milline on kujutus programmi kuulajast? Kuulajate ootused, eelistused?
- Milline on ideaalne Raadio 2?
- Milline on Raadio 2 tulevik?

Intervjuudest tehti audiolindistuste põhjal üleskirjutised. Vastajate poolt öeldu on jaotatud erinevates koodideks ning analüüs on esitatud sisukategooriate kaupa.

Intervjuutekstide kodeerimisjuhend (vt. Lisa 3)

Tekstide analüüsil on kasutatud manifest – analüüsi, s.t. arvesse on võetud räägitud otsetekst.

3. Noor raadiokuulaja

3.1 Küsitlustulemused raadiokuulamise ja muusikaeelistuste kohta

Raadio roll kuulaja igapäevaelus

Järgnevalt analüüsitakse Noarootsi, Descartes'i, Järveotsa ja Kalamaja koolide õpilaste vastuseid, mis käsitlevad, kui tähtsat rolli mängib raadio nende igapäevaelus. Siin võib välja tuua tendentse, mille kohaselt noored kuulavad raadiot eelkõige meelelahutuslikel ja muusika kuulamise eesmärkidel. Raadiokuulamise motivatsioonitegurid, mis on seotud informatsiooni hankimisega, jäävad vähemolulisteks, nendest enim märkimisväärsena võib välja tuua siiski raadio kui uudiste allikana, mille kohaselt 34 % vastanutest arvab, et uudised on nende jaoks *küllaltki tähtsal* kohal (Tabel 1).

Tabel 1

Kui tähtsat rolli mängib raadio Sinu elus?

raadio roll		Kokku / arv %	Noarootsi	Descartes	Järveotsa	Kalamaja
uudiste allikana	väga tähtis	3	4	3	3	0
	küllaltki tähtis	34	44	55	23	12
	ei ole eriti tähtis	50	49	28	50	88
	ei ole üldse tähtis	13	2	15	24	0
info seletajana	väga tähtis	1	2	0	0	0
	küllaltki tähtis	8	9	10	8	4
	ei ole eriti tähtis	67	67	50	65	96
	ei ole üldse tähtis	25	22	40	27	0
teadmiste allikana	väga tähtis	1	0	3	2	0
	küllaltki tähtis	10	9	5	14	12
	ei ole eriti tähtis	59	58	40	61	88
	ei ole üldse tähtis	29	33	53	24	0
meelelahutajana	väga tähtis	28	29	30	21	38
	küllaltki tähtis	34	49	38	21	35
	ei ole eriti tähtis	26	18	10	41	27
	ei ole üldse tähtis	12	4	23	17	0
muusika kuulamine	väga tähtis	42	36	63	35	42
	küllaltki tähtis	36	42	25	35	42
	ei ole eriti tähtis	19	18	8	27	15
	ei ole üldse tähtis	3	4	5	3	0
arvamuse avaldamine	väga tähtis	0	0	0	0	0
	küllaltki tähtis	4	4	3	5	4
	ei ole eriti tähtis	40	29	18	50	65
	ei ole üldse tähtis	56	67	80	45	31

Noarootsi Gümnaasiumi õpilaste hinnangul on raadiokanali kõige olulisemaks rolliks pakkuda kuulamiseks head muusikat, mille kohaselt 42 % selle kooli õpilasi arvab, et see on küllaltki tähtsal kohal. Teisel olulisel kohal on raadio kui meelelahutaja või ajaviitekanal. Uudiste allikana näevad noored raadiokanalit väga tähtsana vaid 3% juhtudest, raadiokanali uudiseid peavad küllaltki tähtsaks 34% vastanutest.

Vähemolulisteks näitajateks peavad Noarootsi noored raadio rollide puhul informatsiooni seletamist, kuni 67 % õpilastest leiab, et see pole eriti tähtsal kohal.

Tartu Descartes'i Lütseumi õpilaste hinnangul on raadiokanali puhul taaskord väga tähtsal kohal muusika ja meelelahutus, 63 % konkreetse klassi õpilastest arvab, et raadio kui muusika kuulamise võimaldaja on väga tähtis. Raadio kui meelelahutajana on väga tähtis 30% õpilaste arvates. Siinkohal 55 % õpilastest arvab, et raadio kui uudiste allikana on küllaltki tähtis positioonil.

Vähemolulisteks näitajateks peavad Descartes'i Lütseumi noored raadio rollide puhul oma arvamuse avaldamise võimaldamist, mille kohaselt 80 % vastanutest leiab, et see ei ole üldse tähtsal kohal. 53 % õpilastest arvab, et raadio teadmiste allikana on vähetähtsal kohal.

Tallinna Järveotsa Gümnaasiumi õpilaste hinnangul on samuti raadiokanali puhul olulisemaks rolliks pakkuda kuulamiseks head muusikat, tulemused vastavalt raadio kui muusika kuulamise võimaldajana on väga tähtis on 35% ja küllaltki tähtis samuti 35% õpilaste arvates.

Samas on märkimisväärne asjaolu, et raadio kui muusika kuulamise võimaldajana pole mitte eriti tähtis, seda leiab 27 % vastanutest. Järveotsa Gümnaasiumi õpilaste vastustest võib välja lugeda passiivset suhtumist kõigi esitatud raadio rollide puhul. Tulemused vastavalt, raadio roll uudiste allikana pole eriti tähtis (50%); info seletajana pole eriti tähtis (65%); teadmiste allikana pole eriti tähtis (61%); meelelahutajana pole eriti tähtis (41%); muusika kuulamine pole eriti tähtis (27%); ja raadio roll kui oma arvamuse avaldamise võimaldajana pole eriti tähtis (50%). Seega Tallinna Järveotsa Gümnaasiumi õpilaste vastustest ilmneb, et valdav osa ei näe raadiol oma igapäevaelus just märkimisväärset rolli.

Tallinna Kalamaja Põhikoolist küsitletud õpilastestest 96 % vastab, et raadio pole neile info seletajana eriti tähtsal kohal. Uudiste allikana on raadio küllaltki oluline vaid 12 % õpilaste jaoks. Nende õpilaste arvates on raadiokanali puhul olulisemaks rolliks pakkuda kuulamiseks head muusikat, tulemused vastavalt raadio kui muusika kuulamise võimaldajana on väga tähtis 42% ja küllaltki tähtis 42% õpilaste arvates.

Õpilastele esitatud küsimuse kohta, mis käsitles raadio rollide olulisust vastajate igapäevaelus, võib välja lugeda asjaolu, et 15 – 20 aastaste jaoks on primaarseks raadio rolliks pakkuda meeldivat muusikat. Kui vaadata keskmiseid näitajaid lahtris, kus on küsitud raadio rolli *väga tähtsat* osa noorte igapäevaelus, selgub, et nii uudiste ning teadmiste allikana, info seletajana kui arvamuse avaldajana jäävad keskmised tulemused kõikide koolide lõikes alla 3 %. See asjaolu näitab, et sisulise informatsiooni hankimisel ei ole raadio noorte arvates kõige tähtsam allikas.

Raadiokuulaja tüüp

Konkreetses küsimuses all pidid vastajad valida ühe vastusevariantidest, mis vastab kõige rohkem nende igapäevastele raadiokuulamisharjumustele.

Tabel 1

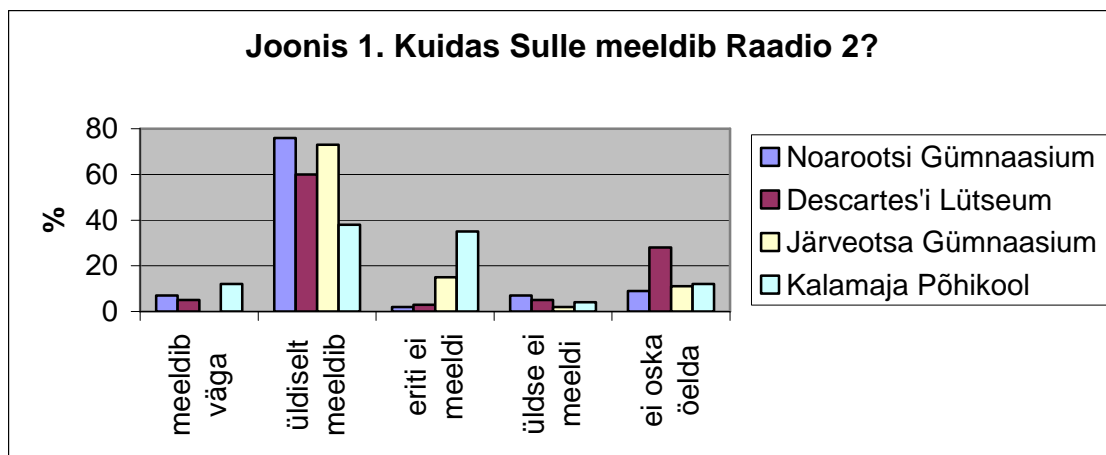
Mis tüüpi raadiokuulaja Sa oled?

Kuulan raadiost seda, mis sealt parasjagu tuleb, sõltumata raadiojaamast	5%
Tavaliselt kuulan ühte kindlat raadiojaama	19%
Tavaliselt kuulan kindlaid saateid või tegijaid, seetõttu vahetan vajadusel ka raadiojaamu	3%
Vahetan kanaleid, sest otsin huvitavaid sõnasaateid	1%
Vahetan kanaleid, sest otsin meeldivat muusikat	72%
Ei oska öelda	1%

Tabel 1 näitab, et 177 vastanutest 72 % vahetab raadiokanalit meeldiva muusika otsimise eesmärgil. Kui läheneda konkreetsetele tulemustele vastavalt vanusgruppide käitumisele, siis ilmneb, et 14-16 aastased vahetavad muusika nimel kanalit 66%, 17 aastased 71 % ja 18-20 aastased kõige enam, ehk 76% vastanutest. Kõige väiksema põhjusena, miks raadiokanalit vahetada, näevad vastajad asjaolu, mis on seotud huvitavate sõnasaadete otsimisega (1%).

Raadio 2 meeldimise ja mitte-meeldimise põhjused

Küsimusele, kuidas Sulle meeldib Raadio2, vastavad suurem osa õpilastest, et Raadio 2 neile üldiselt meeldib (Joonis 1). Protsendid jagunevad järgmiselt, Noarootsi Gümnaasium 76%, Järveotsa Gümnaasium 73%, Descartesi Lütseum 60% ja Kalamaja Põhikooli puhul on meeldimise protsent kõige väiksem ehk 38 %.

Vastavalt Tabel 1 andmete põhjal selgub, et peamiste põhjustena, miks vastajad Raadio 2 ei kuula on harjumuse puudumine, nii leiab 70% õpilastest ning teise olulise põhjusena võib välja tuua raadioprogrammi ja isikliku muusikalise maitse mittevastavus, arvab vastavalt 45% vastanutest. Tabelis esitatud andmete puhul on kasutatud filtrit, mille kohaselt andmed on kokku võetud nende vastanute poolt, kes Raadio 2 ei kuula. Need vastajad, kes Raadio 2 kuulavad, toovad veel põhjustena välja seda, et neile meeldi selle kanali saatejuhid (2%) ja see, et neile ei meeldi programmis esitatav väljenduslaad (2%).

Tabel 1

Miks Sa ei kuula Raadio 2 ?

Programm pole minu maitsele	30%
Seal ei mängita minu maitsele muusikat	45%
Seal ei ole minu jaoks huvitavaid saateid	15%
Mulle ei meeldi selle kanali saatejuhid	0%
Mulle ei meeldi programmis esitatav väljenduslaad	5%
Programmi levi on halb	10%
Pole harjumust	70%
Ei tea, pole selle peale mõelnud	5%

Nimeta paar tegijat kes Sulle Raadio 2 programmi juures meeldivad?

Nimi	mainingute arv
Heidy Purga	42
Raul Saaremets	17
Vaiko Eplik	15
Koit Raudsepp	10
Hillar Palamets	5
Genka (Henry Kõrvits)	4
Juur ja Kivirähk	4

Nimeta paar tegijat, kes Sulle Raadio 2 programmi juures ei meeldi?

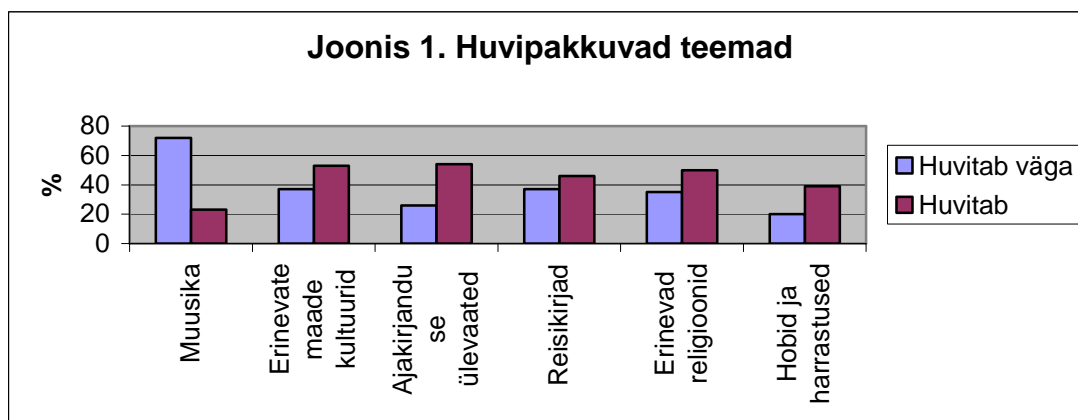
Nimi	mainingute arv
Lauri Pihlap	20
Merka	15
L. Eazy	9
DJ Critical	8
Heidy Purga	8
Vaiko Eplik	7
Sten Teppan	3

Küsimusele, mis puudutas ka konkreetselt vaid Raadio 2, tuli vastajatel välja tuua paar tegijat, kes neile Raadio 2 programmi juures meeldivad ja samuti ka vastupidi, kes pole nii meelepärased. Õpilastele tundusid enam meelepärased kogenenud ja professionaalsed saatejuhid, nagu näiteks peatoimetaja Heidy Purga, õhtuse vööndi peatoimetaja Raul Saaremets ja hommikuprogrammi saatejuht Vaiko Eplik. Seevastu vastajate hinnangul ebapopulaarseimateks Raadio 2 tegijateks osutusid vähemkogenud ning nooremad persoonid, kes on kutsutud saatejuhtideks eelkõige oma staaristaatuse ja mitte niivõrd oskuste ning kogemuse tõttu, nendeks on Lauri Pihlap (poistebändi Soul Militia solist) ning Merka (ansambel Nexus solist).

Huvipakkuvad teemakäsitletud raadios

Antud küsimuse eesmärgiks oli saada ettekujutus koolinoorte eelistustest teemade kohta, mille käsitletud nad tahaksid raadiost kuulata. Hindamiseks oli ette antud 30 erinevat eluvaldkonda käsitlevat teemat, mille hulka kuulusid üldpildis poliitika, majanduse, kultuuri, keskkonna, teaduse ja sotsiaalsfääri kuuluvad alateemad. Teemasid sai hinnata neljas alajaotuses, vastavalt ankeedile kas teema huvitab väga, huvitab, eriti ei huvita või hoopiski üldse ei huvita vastajat.

Teemad, mis said kõrgeima keskmise hinnangu (Joonis 1) liigituvad pigem humanitaarteaduste valdkonda. Võidukas liider enam huvipakkuva teemana on antud uuringu kohaselt muusika, see valdkond huvitab väga 72 % ja huvitab 23 % vastanuist. Huvipakkuvate teemade puhul jäi teisele kohale erinevate maade kultuurid, huvitab väga 37% ja huvitab 53%. Eelmistest küsimuste blokkidest on selgunud, et noored ei pea raadio puhul info hankimise võimalust eriti oluliseks, küll aga huvipakkuvate teemadena peavad noored raadio puhul ajakirjanduse ülevaateid üsna tähtsaks, 177 vastanuist huvitub 54%. Seda näitajat võib tõlgendada kui asjaolu, mis räägib, et noored eelistavad teemadesse süvenemise asemel olla lihtsalt ülevaatlikult kursis, mis nende ümber toimub. Veel võib huvipakkuvate teemadena välja tuua religioonide temaatikat, tulemuste kohaselt 35 % huvitub väga ja 50 % vastanutest leiab, et see teema neid huvitab. Kümne enim meeldinud teemakäsitletuse hulka mahtusid veel reisikirjad, hobid ja harrastused, kooliprobleemid, psühholoogia, tuntud inimeste eraelu ning tuntud inimeste arvamused.

Teemad, mis said madalaima keskmise hinnangu liigituvad pigem poliitika ja reaalteaduste valdkonda. Noored ei eelista näiteks raadiost kuulata teemakäsitlusi, mille keskmes on majandus ja äritegevus, 54 % vastanutest ütleb, et see neid eriti ei huvita ja 23 % leiab, et see ei huvita neid üldse. Sisepoliitilised teemakäsitlused on samuti üsna ebapopulaarsel kohal, 177 õpilasest 52 % leiab, et see neid eriti ei huvita ja 20 % ei huvitu üldse. Ka välispoliitika on populaarsuselt madalal kohal, 52 % vastab, et see neid eriti ei huvita. Kümne ebapopulaarseima teemakäsitluse hulka mahtusid ka rahandus – pangandus, eetika – moraal, sport – ja spordiülekanded, kirjandus ja kunst, ajalugu ning tervishoid.

Enimkuulatavad raadioprogrammid

Kui analüüsida Noarootsi, Descartes'i, Järveotsa ja Kalamaja koolide õpilaste raadiokuulamise harjumusi, siis ilmneb, et üldpildis igapäevaseid kuulamisi on suhteliselt vähe ja noored eelistavad raadiot kuulata pigem pisteliselt kord-paar nädalas. Kõikide koolide lõikes kuulatakse kõige enam raadio Sky Plus'i, 30 % vastanutest kuulab seda programmi iga päev. Igapäevaste kuulamiste osas teisel kohal on Power Hit Radio (21%). Vikerraadiol, Klassikaraadiol, raadio Kukul ning Elmaril pole vastanute seas praktiliselt ühtegi igapäevast kuulajat (0 kuni 1 %).

Tabel 1

Kui sageli kuulad neid raadiojaamu?

		Kokku / arv %	Noarootsi	Descates	Järveotsa	Kalamaja
Raadio 2	iga päev	5	0	13	2	12
	kord-paar nädalas	56	53	48	61	65
	mitte iga nädal	27	38	20	27	19
	üldse mitte	11	9	20	11	4
Sky Plus	iga päev	30	18	20	36	50
	kord-paar nädalas	47	51	55	42	38
	mitte iga nädal	17	24	15	15	12
	üldse mitte	6	7	10	6	0
Star FM	iga päev	7	4	8	9	8
	kord-paar nädalas	45	30	35	4	62
	mitte iga nädal	29	36	25	29	27
	üldse mitte	19	20	33	15	4
Power Hit	iga päev	21	7	8	39	23
	kord-paar nädalas	25	11	15	30	50
	mitte iga nädal	18	27	18	9	23
	üldse mitte	36	56	60	21	4
Uuno	iga päev	17	7	28	14	27
	kord-paar nädalas	41	33	45	42	42
	mitte iga nädal	18	31	8	14	19
	üldse mitte	25	29	20	30	12
Uuno-pop	iga päev	9	0	20	9	8
	kord-paar nädalas	18	13	28	12	27
	mitte iga nädal	19	36	13	14	12
	üldse mitte	54	51	40	65	54
Vikerraadio	iga päev	1	0	3	0	0
	kord-paar nädalas	6	18	3	2	0
	mitte iga nädal	8	20	5	6	0
	üldse mitte	85	62	90	92	100
Elmar	iga päev	0	0	0	0	0
	kord-paar nädalas	8	2	5	15	4
	mitte iga nädal	11	24	10	6	0
	üldse mitte	81	73	85	79	96

Noarootsi Gümnaasiumis on igapäevane raadio kuulamine kõikide programmide puhul väga vähene, vaid kuni 17% vastanutest kuulab raadiot iga päev. Kord-paar nädalas kuulamiste hulgas on Noarootsis esimesel kohal Raadio 2 (53%) ja teisel kohal Sky Plus (51%). Vikerraadiot kuulatakse selles piirkonnas, võrreldes teiste koolidega, kõige enam, paar korda nädalas kuni 18%.

Tartu Descartesi Lütseumis kuulatakse igapäevaselt kõige enam Sky Plus'i (20%), kord-paar kuulatakse nädalas Raadio 2 (48%) ning Uno raadiot (45%).

Tallinna Järveotsa Gümnaasiumis kuulatakse igapäevaselt kõige enam Power Hit Radiot (39%), teisel kohal on Sky Plus (36%).

Tallinna Kalamaja Põhikooli õpilased kuulavad vastavalt uuringu tulemustele igapäevaselt kõige enam Sky Plus'i (50%) ja Uno raadiot (27%). Paar – korda nädalas kuulatakse enam Raadio 2 (65%) ja Star FM (62%).

Kui vaadata kuivõrd vastajad on oma raadiokuulamisharjumusi võrreldes aastataguse perioodiga muutnud, siis ilmneb, et mitte ühegi raadioprogrammi kuulamise puhul ei saa välja tuua tendentsi, mis näitaks raadiokuulamise suurenemist (Tabel 2). Pigem saab täheldada, et raadioprogramme kuulatakse samapalju kui eelmisel aastal.

Kui analüüsida, kuivõrd vastajad on oma raadiokuulamisharjumusi võrreldes aastataguse perioodiga muutnud, siis ilmneb, et valdavalt on kuulatavaimate raadioprogrammide kuulatavus samaks jäänud. Kuulatavuse tõus on märgatav Uno raadio puhul (43%) ja samamoodi ka U-pop'i puhul (33%).

Kui vaadata kuivõrd vastajad on oma raadiokuulamisharjumusi võrreldes aastataguse perioodiga muutnud, siis ilmneb, valdavalt on kuulatavaimate raadioprogrammide kuulatavus samaks jäänud. Võrreldes eelmise aastaga kuulatakse samal tasemel, vastavalt Raadio 2 (61%), SkyPlus (59%) Star FM (55%) ja Uno raadio (43%). Power Hit Radio puhul on täheldatav kuulatavuse tõus võrreldes eelmise aastaga (35%).

Siinkohal võib ära märkida teistest regioonidest erineva, Noarootsi, millekohaselt kõige rohkem on raadiokuulamine vähenenud just selle piirkonna gümnaasiumi õpilaste hulgas. Võrreldes aastataguse perioodiga kuulatakse näiteks SkyPlus'i vähem 40 % õpilaste hulgas, Raadio 2 kuulavad nüüd vähem 29 % õpilasi.

Tabel 2

Mida oled hakanud rohkem, mida vähem kuulama?

		Kokku / arv %	Noarootsi	Descartes	Järveotsa	Kalamaja
Raadio 2	rohkem	14	20	20	8	8
	samapalju	61	42	48	73	8
	vähem	15	29	13	11	85
	ei ole kuulanud	11	9	20	9	4
Sky Plus	rohkem	18	13	18	20	19
	samapalju	59	42	55	68	73
	vähem	19	40	20	8	8
	ei ole kuulanud	5	4	8	5	0
Star FM	rohkem	9	13	8	11	0
	samapalju	55	27	48	68	85
	vähem	18	33	18	9	12
	ei ole kuulanud	18	27	28	12	4
Power Hit	rohkem	19	9	8	35	15
	samapalju	34	16	25	39	69
	vähem	11	20	5	8	12
	ei ole kuulanud	36	56	63	18	4
Uuno	rohkem	21	16	43	15	15
	samapalju	43	29	25	53	69
	vähem	13	27	13	5	12
	ei ole kuulanud	23	29	20	27	4
Uuno-pop	rohkem	17	16	33	11	12
	samapalju	23	16	18	18	58
	vähem	8	11	8	6	8
	ei ole kuulanud	52	58	43	65	23
Vikerraadio	rohkem	1	4	0	0	0
	samapalju	8	11	8	8	8
	vähem	5	16	3	0	0
	ei ole kuulanud	86	69	90	92	92
Elmar	rohkem	2	7	0	2	0
	samapalju	11	7	5	18	8
	vähem	7	13	8	5	0
	ei ole kuulanud	80	73	88	76	92

Kui analüüsida Noarootsi, Descartes'i, Järveotsa ja Kalamaja koolide õpilaste raadiokuulamise harjumusi, siis võib järeldada, et üldiselt igapäevaseid kuulamisi on suhteliselt vähe ja noored eelistavad raadiot kuulata pigem pisteliselt kord-paar nädalas. Enimkuulatavaim raadiod Sky Plus, Uuno raadio ning Power Hit Radio on oma olemuselt eelkõige meelelahutusele ning pop – muusika mängimisele orienteeritud programmid.

Kui tuua välja kuivõrd vastajad on oma raadiokuulamisharjumusi võrreldes aastataguse perioodiga muutnud, siis ilmneb, et raadioprogrammide kuulamise puhul ei saa välja tuua väga suurt tendentsi, mis näitaks raadiokuulamise suurenemist.

Pigem saab täheldada, et raadioprogramme kuulatakse samapalju kui eelmisel aastal, või näiteks Noarootsi kuulatavuste juures võib välja tuua ka üsna märkimisväärsed protsendid raadiokuulamise vähenemises. Antud tulemuste põhjal Raadio 2 kuulamine pole võrreldes aastataguse perioodiga eriti märkimisväärselt langenud. Vastavalt uuringu tulemustele on Raadio 2 kuulatavus suhteliselt samale tasemele jäänud, samas igapäevaste lojaalsete kuulajate hulk pole Raadio 2 puhul kuigi suur. Raadio 2 eelistatakse kuulata pigem pisteliselt, paar-kord nädalas.

Keskised hinnangud lugudele ja žanritele koolide lõikes

Antud küsimuse eesmärgiks oli välja uurida, milliseid muusikapalu ja sellest tulenevalt milliseid muusikalisi žanreid erinevate piirkondade koolistavad. Küsimuse alaülesandeks oli ka välja selgitada kuivõrd noored muusikastiile tunnevad. Antud uurimuses pidi žanri tundmist näitama kuivõrd vastajad hindavad kuulnud palu ja nimetatud muusikažanre sarnasel tasemel.

Kõigis neljas koolis, Noarootsi Gümnaasiumis, Tartu Descartes'i Lütseumis, Tallinna Järveotsa Gümnaasiumis ja Kalamaja Põhikoolis mängiti uuringu raames ette 45 muusikapala, keskmise pikkusega 20 sekundit. Ettemängitud lugude valim põhines Eesti Raadio muusikatoimetajate valikul. Muusikatoimetajatele oli seatud kaks põhilist eesmärki. Esiteks konkreetse uuringu jaoks välja selgitada teineteisest kõige paremini eristuvad ja äratuntavamad muusikažanrid ning seejärel need sõnastada. Teiseks eesmärgiks oli leida juba eelnevalt nimetatud 24 erinevale muusikažanrile võimalikult stiilipuhas näide nii kodumaises kui välismaises esituses. Kõik näited pärinesid Eesti Raadio fonoteegist ning Raadio 2 muusikakogust. Näidis cd – plaadi salvestas kokku Raadio 2 muusikajuht Ivar Männik.

Järgnevalt tuuakse välja kokkuvõtvad tulemused keskmistest näitajatest, millised viis muusikažanrit olid kõikide koolide lõikes kõige kõrgema keskmise hindegaga, millised kõige madalaima keskmise hindegaga. Edaspidi tuuakse välja ka eraldi koolide lõikes, millised muusikapalad said kõrgeima keskmise hinde, millised madalaima keskmise hinde.

Kõrgeim keskmine hinne

Muusikastiil	Keskmine hinne
Pop rock	1,80
College rock	2,02
Briti pop	2,03
Tänapäeva pop	2,41
Klassikaline rock	2,47

Madalaim keskmine hinne

Muusikastiil	Keskmine hinne
Internetimuusika	3,21
Kantri	2,99
Estraad	2,87
Folkloor	2,84
Barokk	2,73

Noarootsi Gümnaasium

Vastajate arv: 45

Keskmine vanus: 17

Ettemängitud lugude arv: 45

Kõrgeim hinne: 1

Madalaim hinne: 5

Muusikapalad, mis said kõrgeima keskmise hinnangu

	Muusikastiil	Esitaja / pealkiri	Keskmine hinne
1.	Poprock	The Sun "Nagu merelaine"	1,72
2.	Rock'n'roll	E. Presley "Jailhouse rock"	2,14
3.	College rock	Green Day "Jesus Of Suburbia"	2,19
4.	Reggae	Bob Marley "Iron Lion Zion"	2,21
5.	Jazz	Ray Charles "Hit The Road Jack"	2,25

Muusikapalad, mis said madalaima keskmise hinnangu

	Muusikastiil	Esitaja / pealkiri	Keskmine hinne
1.	Internetimuusika	Köök "Vaatamisväärsused"	3,84
2.	Trance	Ron Van Den Beuken "Sunset"	3,50
3.	Tantsumuusika	Rolf Juunior "Miks ootan veel"	3,43
4.	R'n'b	Soul Militia "Never Go Away"	3,29
5.	Hip Hop	A-Rühm "Leegion"	3,23

Noarootsi Gümnaasiumi õpilaste vastustest ilmneb, et enim kõrgemaid hääli on kogunud muusikapalad, mis kuuluvad valdavalt *rock*'i alastiili.

Muusikapalade hindamise alusel madalaimad punktid said žanrid, mis kuuluvad peamiselt arvutimuusika valdkonda: internetimuusika, *trance* ja diskoteekides paljukõlav tantsumuusika.

Tartu Descartes'i Lütseum

Vastajate arv: 40

Keskmine vanus: 17,5

Ettemängitud lugude arv: 45

Kõrgeim hinne: 1

Madalaim hinne: 5

Muusikapalad, mis said kõrgeima keskmise hinnangu

	Muusikastiil	Esitaja / pealkiri	Keskmine hinne
1.	Poprock	The Sun "Nagu merelaine"	1,33
2.	Estraad (50-70)	Frank Sinatra "New York, New York"	1,65
3.	College rock	Green Day "Jesus Of Suburbia"	1,75
4.	Estraad (50-70)	Uno Loop "Mis värvi on armastus"	1,75
5.	Etno / metalrock	Nightwish "Nemo"	1,90

Muusikapalad, mis said madalaima keskmise hinnangu

	Muusikastiil	Esitaja / pealkiri	Keskmine hinne
1.	Internetimuusika	Köök "Vaatamisväärsused"	3,63
2.	Tantsumuusika	Rolf Juunior "Miks ootan veel"	3,22
3.	Bossa	Tom Jobim "Aqua de beber"	3,19
4.	Blues	Gunnar Graps "Sügisõhtu blues"	3,19
5.	Klassikaline pop	Best B4 "Armastan luuserit"	3,08

Tartu Descartes'i Lütseumi õpilased hindasid keskmiselt kõrgemalt *rockiliku* alastiiliga muusikapalu. Üsna kõrge keskmise hinde sai ka nii eestimaine kui välismaine estraadimuusika näide.

Muusikapalade hindamise alusel madalaimad punktid said žanrid, mis kuuluvad peamiselt arvutimuusika valdkonda: internetimuusika ja diskoteekides paljukõlav tantsumuusika.

Tallinna Järveotsa Gümnaasium

Vastajate arv: 66

Keskmine vanus: 18

Ettemängitud lugude arv: 45

Kõrgeim hinne: 1

Madalaim hinne: 5

Muusikapalad, mis said kõrgeima keskmise hinnangu

	Muusikastiil	Esitaja / pealkiri	Keskmine hinne
1.	Poprock	The Sun "Nagu merelaine"	1,48
2.	Trance	DJ Whirl & Mayer "Streets At Night"	1,85
3.	Poprock	The Rasmus "No Fear"	1,91
4.	College rock	Green Day "Jesus Of Suburbia"	1,91
5.	Etno / metalrock	Nightwish "Nemo"	1,97

Muusikapalad, mis said madalaima keskmise hinnangu

	Muusikastiil	Esitaja / pealkiri	Keskmine hinne
1.	Internetimuusika	Köök "Vaatamisväärsused"	3,30
2.	R'n'b	Soul Militia "Never Go Away"	3,06
3.	Kantri	Johnny Cash "Ring Of Fire"	3,05
4.	Reggae	Nancy "Ob-la-di"	2,89
5.	Blues	Gunnar Graps "Sügisõhtu Blues"	2,88

Tallinna Järveotsa Gümnaasiumi õpilaste vastustest saab välja lugeda, et enim keskmiselt kõrgemaid hindeid kogunud muusikapalad kuuluvad rock'i žanri alaliikidesse. Erinevalt Tartu ja Noarootsi koolidest on Järveotsa kooli õpilaste hulgas keskmiselt kõrgeima hinde saanud *trance*'i muusikastiili esindav pala. Mis võib olla seotud asjaoluga, et pealinna noored on rohkem harjunud kuulama klubimuusikat ja jõuavad ka ise rohkem diskoteekidesse.

Muusikapalade hindamise alusel madalaima keskmise hinde sai pala, mis kuulub arvutimuusika valdkonda.

Tallinna Kalamaja Põhikool

Vastajate arv: 26

Keskmine vanus: 15,5

Ettemängitud lugude arv: 45

Kõrgeim hinne: 1

Madalaim hinne: 5

Muusikapalad, mis said kõrgeima keskmise hinnangu

	Muusikastiil	Esitaja / pealkiri	Keskmine hinne
1.	Tänapäeva pop	Ines "Hingaks õhku"	1,38
2.	Tänapäeva pop	Sugababes "Push The Button"	1,38
3.	Estraad (50-70)	Frank Sinatra "New York, New York"	1,46
4.	Poprock	The Sun "Nagu merelaine"	1,50
5.	Hip Hop	50 Cent feat. M. -Deep "Out Of Control"	1,62

Muusikapalad, mis said madalaima keskmise hinnangu

	Muusikastiil	Esitaja / pealkiri	Keskmine hinne
1.	Klassikaline rock	Rainbow "All Night Long"	3,01
2.	Internetimuusika	Köök "Vaatamisväärsused"	3,00
3.	College rock	Slide Fifty "Fall Asleep"	2,96
4.	Klassikaline rock	Ultima Thule "Kassitapp"	2,88
5.	Alternatiivne rock	Rammstein "Benzin"	2,85

Kalamaja Põhikooli õpilased hindasid keskmiselt kõrgemalt pop-muusikat.

Keskmiselt madalaimad hinded pälvitsid küsitluses noorimate õpilaste hulgas rock žanrite alaliikidesse kuuluvad muusikapalad.

Muusikastiilide ja konkreetsete lugude meeldivuse seosed

Küsimuse eesmärgiks oli välja selgitada kuivõrd noored muusikastiile tunnevad.

Antud uurimuses pidi žanri tundmist näitama kuivõrd vastajad hindavad kuulnud palu ja nimetatud muusikažanre sarnasel tasemel.

Kõigis neljas koolis, Noarootsi Gümnaasiumis, Tartu Descartes'i Lütseumis, Tallinna Järveotsa Gümnaasiumis ja Kalamaja Põhikoolis mängiti uuringu raames ette 45 muusikapala, keskmise pikkusega 20 sekundit. Peale konkreetsete näidete kuulamise ja hindamise pidi iga vastaja täitma ankeedi lõpus ka tabeli, milles pidi hindama juba sõnastatud 24 erinevat muusikažanrit.

Tabel 1 näitab tulemusi, mis on seotud suurimate erinevustega kuulatud pala ja nimetatud žanri hindamisel. Enamjaolt on tegemist situatsiooniga, kus vastaja on hinnanud nimetatud žanrit kui sellist keskmiselt poole kõrgemate näitajatega kui selle žanri alla käivat muusikalist näidet. Ehk siis vastavalt tulemustele, kui ankeedi viimasel leheküljel näiteks oli vaja hinnata alažanrit Klassikud (Haydn, Mozart jt.), siis 177 vastanutest 70% hindab, et neile see muusikaline alaliik meeldib. Kuulatud Mozart "40 Sümfoonia" näidet aga hindavad vaid 47 %, et see on neile meelepärane. Üsna märkimisväärsed erinevused saab välja tuua ka noorte seas üsna populaarsete žanrite *HipHop*'i ja *R'n'B* vallas. Tabelis väljatoodud juhtudel ilmneb, et žanrid on sõnastamisel omandanud poole kõrgemad näitajad, kui konkreetsete palade kuulamisel.

Tabel 1

Seosed muusikapalade ja žanrite tundmise vahel

Žanri nimetus	Muusikaline näide	Pala meeldib	Žanr meeldib
Klassikud	W.A.Mozart "Sümfoonia no. 40"	47%	70%
HipHop (kodumaine)	A-Rühm "Leegion"	20%	38%
HipHop (välismaine)	50Cent feat. M-Deep "Out Of Control"	21%	39%
R'n'B (kodumaine)	Soul Militia "Never Go Away"	20%	44%
R'n'B (välismaine)	Destiny's Child "Emotions"	29%	41%
Tantsumuusika (kodumaine)	Rolf Juunior "Miks ootan veel"	29%	45%
Tantsumuusika (välismaine)	Undertalk "The Rhythm"	29%	43%
Internetimuusika	MC Vimpel "Botased kuluvad"	20%	42%

3.2 Ankeetküsitluste ja muusikakuulamise tulemuste kokkuvõte

Analüüsitud ankeetküsitlus kahest põhilisest alajaotusest. Kõigepealt sisaldas ankeet küsimusi, mille eesmärgiks oli välja selgitada noorte raadiokuulamisharjumused ning erinevate teemaküsitluste eelistused. Teisalt uuriti koolinoorte muusikalisi eelistusi kuulamise alusel ning žanrilisi teadmisi sõnastatud näidete abil.

Kui analüüsida Noarootsi, Descartes'i, Järveotsa ja Kalamaja koolide õpilaste raadiokuulamise harjumusi, siis ilmneb, et üldpildis igapäevaseid kuulamisi on suhteliselt vähe ja noored eelistavad raadiot kuulata pigem pisteliselt kord-paar nädalas. Raadio 2 on paar – kord nädalas kuulamise hulgas üsna esirinnas, kuigi igapäevaselt kuulatakse enam Sky Plus'i ja Uuno raadiot. Tallinna Järveotsa Gümnaasiumi õpilaste hulgas on igapäevaste kuulamiste liider Power Hit Radio. Analüüsis, kuivõrd vastajad on oma raadiokuulamisharjumusi võrreldes aastataguse perioodiga muutnud, siis valdavalt enamus raadioprogrammide kuulamise puhul ei saa välja tuua tendentsi, mis näitaks raadiokuulamise suurenemist. Pigem saab täheldada, et raadioprogramme kuulatakse samapalju kui eelmisel aastal. Noarootsi Gümnaasiumi puhul saab aga öelda, et raadiokuulamisharjumused on võrreldes aastataguse perioodiga kõige rohkem vähenenud.

Küsimus, mis käsitles raadio rolli noorte elus, võib välja tuua tendentsi, mille kohaselt küsitletavad kuulavad raadiot eelkõige meelelahutuslikel ja muusika kuulamise eesmärkidel. Raadiokuulamise motivatsioonitegurid, mis on seotud informatsiooni hankimisega, jäävad vähemolulisteks, nendest enim märkimisväärsena võib välja tuua siiski raadio kui uudiste allikana. Samas võib Tallinna Järveotsa Gümnaasiumi ja Kalamaja Põhikooli õpilaste hinnangute põhjal välja tuua veel üsna tähtsa asjaolu, mille kohaselt raadio roll, mõlemas, nii meelelahutuslikus kui informatiivses sfääris on nende jaoks suhteliselt vähe oluline.

Küsimuse blokk, mis uuris, mis tüüpi raadiokuulaja vastaja on selgus, et valdav osa noori (üle 70 % küsitletavatest) vahetab raadiokanalit meeldiva muusika otsimise eesmärgil. Kõige väiksema põhjusena, miks raadiokanalit vahetada, näevad vastajad asjaolu, mis on seotud huvitavate sõnasaadete otsimisega (vaid 1% vastajatest). Konkreetselt Raadio 2 kohta käivad meeldimise / mittemeeldimise kohta käivad küsimuste vastused näitasid, et kuigi Raadio 2l igapäevaseid lojaalseid pole, suhtutakse raadioprogrammi kui sellisesse üsna positiivselt. Programm meeldimise

protsendid on õpilaste hulgas üle keskmise: Noarootsi Gümnaasium 76%, Järveotsa Gümnaasium 73 %, Descartesi Lütseum 60% ja Kalamaja Põhikooli puhul on meeldimise protsent kõige väiksem ehk 38 %.

Järgnevale küsimusele, miks Raadio 2 ei meeldi, vastavad noored ülekaalukalt kahte valdavalt põhjust: pole harjumust ja programm ei paku piisavalt maitsele sobivat muusikat.

Kolmandale küsimusele, mis puudutas ka konkreetselt vaid Raadio 2, tuli vastajatel välja tuua paar tegijat, kes neile Raadio 2 programmi juures meeldivad ja samuti ka vastupidi, kes pole nii meelepärased. Enam meelepärased olid kogenenumad saatejuhid: peatoimetaja Heidy Purga, õhtuse vööndi peatoimetaja Raul Saaremets ja hommikuprogrammi saatejuht Vaiko Eplik. Seevastu vastajate hinnangul ebapopulaarseimateks Raadio 2 tegijateks osutusid vähemkogenud ja nooremad saatejuhid Lauri Pihlap, Merka (ansambel Nexus solist) ja diskor L. Eazy.

Viimase eesmärgiks oli saada ettekujutus koolinoorte eelistustest teemade kohta, mille käsitlemist nad tahaksid raadiost kuulata. Teemad, mis said kõrgeima keskmise hinnangu, liigituvad pigem humanitaarteaduste valdkonda. Võidukas liider enam huvipakkuvana teemana on antud uuringu kohaselt muusika (koguni 72% vastanutest huvitub väga). Populaarsete teemade esikümnesse mahtusid veel ajakirjanduse ülevaated, erinevate maade kultuurid, reisikirjad, erinevate maade religioonid, psühholoogia, kuulsate inimeste eraelu ning kuulsate inimeste arvamused.

Ebapopulaarseimate teemade esikümnesse jäid poliitika ja reaalteaduste valdkonda kuuluvad alateemad. Noored ei eelista näiteks raadiost kuulata teemakäsitlusi, mille keskmises on majandus ja äritegevus (54 % vastanutest). Suhteliselt madala keskmise hinnangu said veel eetika ja moraal, sport ja spordiülekanded, ajalugu ning kirjandus ja kunst.

Järgnevalt antakse ülevaade 177 vastanud õpilase muusikaliste näidete ja sõnastatud žanrite eelistustest.

Keskmise hinde alusel olid kõikide koolide lõikes kõige eelistatuimad *rock*'i alajaotusesse kuuluvad žanrid, näiteks võidutses *poprock*, seejärel *college rock* ja klassikaline *rock*. Tänapäeva popmuusika mahtus samuti viie enim meeldinud žanri hulka. Keskmise hinde alusel olid ebapopulaarseimad žanrid, kõikide koolide lõikes, suhteliselt uus, internetimuusika. Madalaimate keskmiste hulka kuulusid ka kantri -, folkloor - , estraad – ning barokkmuusika.

Kui vaadata enammeeldinud lugude edetabeleid erinevate koolide lõikes, siis ilmneb, et ka seal on esirinnas valdavalt *poprock*'ilikud muusikanäited. Tartu Descartes'i Lütseumis sai aga üsna kõrge keskmise hinde nii kodumaine kui välismaine estraadimuusika näide. Erinevalt Tartu ja Noarootsi koolidest oli Tallinna Järveotsa kooli õpilaste hulgas keskmiselt kõrgeima hinde saanud *trance*'i muusikastiili esindav pala. Mis võib olla seotud asjaoluga, et pealinna noored on rohkem harjunud kuulama klubimuusikat ja jõuavad ka ise rohkem diskoteekidesse. Kuid küsitluses osalenud noorimad, Kalamaja põhikooli õpilased eelistasid selgemalt "pehmemat" popmuusikat, kuigi ka nende viie enammeeldinud viie muusikapala tabelist ei puudunud *poprock*'ilik muusikanäide.

Ebapopulaarseimad muusikalised näited olid kõikide koolide lõikes internetimuusika, kantri, *reggae*, *trance*'i, klassikalise *pop*'i, tantsumuusika, *hiphop*'i ja *r'n'b* žanritesse kuuluvad.

Küsimus, mille eesmärgiks oli välja uurida tulemusi, mis on seotud suurimate erinevustega kuulatud pala ja nimetatud žanri hindamisel, siis enamjaolt oli tegemist situatsiooniga, kus vastaja on hinnanud nimetatud žanrit kui sellist keskmiselt poole kõrgemate näitajatega kui selle žanri alla käivat muusikalist näidet. Ehk siis vastavalt tulemustele, kui ankeedi viimasel leheküljel näiteks oli vaja hinnata alažanrit Klassikud (Haydn, Mozart jt.), siis 177 vastanutest 70% hindab, et neile see muusikaline alaliik meeldib. Kuulatud Mozart "40 Sümfoonia" näidet aga hindavad vaid 47 %, et see on neile meelepärane.

Üsna märkimisväärsed erinevused saab välja tuua ka noorte seas üsna populaarsete žanrite *HipHop*'i ja *R'n'B* vallas. Tulemustest ilmnes, et mitme konkreetse žanri puhul oli muusikaliigi sõnastamine omandanud poole kõrgemad näitajad, kui palade kuulamisel.

Üldistavalt võib ankeetküsimuste vastustest välja lugeda tendentsi, mille kohaselt noortel on väga vähene igapäevane raadiokuulamisharjumus ja seegi motivatsioon on ajendatud vaid hea muusika ja meelelahutuse otsingutest. Väike protsent küsitletavatest kuulab või eelistab ühte konkreetset raadioprogrammi, pigem vahetakse kanaleid meeldiva muusika otsimise eesmärgil. Ümbertoimuva sotsiaal – majandusliku – poliitilise eluga soovitakse olla küll kursis, kuid seda pigem viisil, mis annavad lihtsalt hea ülevaate ning ei nõua suurt süvenemist – ajakirjanduse ülevaated olid teemakäsitluse all üsna kõrge keskmise hindega (54% vastanutest huvitub).

Nagu uuringu raames toimunud muusikakuulamise eksperimendist ilmnes, et noored eelistavad nelja kooli lõikes keskmiselt enam mõneti alternatiivselt rock – muusikat. Teemakäsitluste hulgas sai muusika valdkonna järel väga kõrge keskmise hinde erinevate maade kultuurid, religioonid ning psühholoogia. See tendents näitab, et ootus ja avatus millegi uue ja huvitava vastu on auditooriumi poolt olemas, iseasi on kas programm suudab seda ka professionaalselt ja sihtgrupile huvitavas formaadis välja pakkuda.

Võrreldes tänast situatsiooni 20 aasta taguse perioodiga, ilmneb, et muusika kui enam huvipakkuva (teema) valdkonnana on oma esikoha säilitanud. Kui vaadata, milliseid muusikalised žanrid on õpilaste seas populaarseimad, siis selgub, et 1987 aastal oli enimmeelditud muusikaliigiks pop – muusika, 2006. aastal on aga populaarseim žanr rock – muusika. Tänavu pääses pop – muusika enimmeelditud viie žanri hulka vaid ühes koolis, madalaima keskmise õpilaste vanusega, Kalamaja Gümnaasiumis. Samas, ka rock’ iliku alastiiliga palad pälvisid 1987 aastal, nagu ka tänavu aasta, üsna kõrge, teise koha.

Seega võib 1987 aasta Mati Braueri ning käesoleva uuringu põhjal väita, et kooliõpilaste hulgas põhilised teema - ning muusikaeelistused on samaks jäänud.

4. Intervjuud Raadio 2 programmijuhtidega

Järgnevalt esitatakse analüüs Eesti Raadio programmidirektori Sulev Valneri ja Raadio 2 peatoimetaja Heidy Purgaga läbiviidud ekspertintervjuude põhjal (vt. Lisa 2).

Põhilised uurimisküsimused olid järgmised:

- Milline on tänane Raadio 2?
- Kes on Raadio 2 kuulaja?
- Miks ja kes otsustas Raadio 2 2004 aastal muuta?
- Kuivõrd intervjuueeritavad on muutuste tulemustega rahul?
- Milline on vastaja arvates ideaalne Raadio 2?

Milline on tänane Raadio 2?

Sulev Valneri arvates on uuendatud Raadio 2 tempokas, vaheldusrikas ning sportlikku ja tervet eluhoiakut propageeriv üldhuviprogramm. Raadio 2 puhul on kesksel kohal muusika ja meelelahutus, kuid programm sisaldab formaadile sobivas vahekorras ka uudiseid ning sõnasaateid. Valner leiab, et Raadio 2 on oma kuulajale igapäevane seltsiline, nõuandja ja suunaja, kuid samas mitte pealesuruv ja näpuga näitav õpetaja.

Heidy Purga sõnul on Raadio 2 oma konkurentidega võrreldes kõige sisukam noorteraadio, mis pakub kvaliteetset sõna, ergutab oma kuulajat mõtlema ja on teerajaja nii muusikalise maitse kui teemade käsitlemise aspektist.

Olulise ja positiivse märksõnana toob Purga välja raadioprogrammi alternatiivsuse, sest see annab võimaluse harida oma kuulajat ja pakkuda talle seda, mida ta veel kogenud ei ole. Purga arvates on tänase Raadio 2 programmi tegemise juures põhilised märksõnad järgmised: hariv; tõsiseltvõetav, aga noortepärane; rahvusliku infovälja osa, sallivus ja positiivsus; Eesti elu kajastamine; nali, aga mitte rumal; lakkamatult muutuv ja ruttu vahelduv; 40 aastased saatejuhid on pigem erand kui reegel; noorte arvamusi liidrid saatejuhiks; uuriv ajakirjandus; ise otsustamise õpetamine.

Kes on Raadio 2 kuulaja?

Sulev Valner leiab, et Raadio 2 kuulaja on 15 – 30 aastane noor, kes eristub massist ja eelistab nii sõnas kui muusikas pigem alternatiivsust kui *mainstream*’ilikkust. Raadio 2 kuulaja täpsemate ootuste ja eelistuste kohta Sulev Valneril selge ettekujutus puudub.

Heidy Purga arvates on Raadio 2 kuulaja eneseteadlik noor, kes julgeb eristuda massist ning otsib programmi abil tuge oma arvamustele ja mõtetele. Samas nendib Purga, et Raadio 2 kuulaja pole lojaalne, sest ta huvitub konkreetsetest saadetest ja vöönditest ning eelistab vaid endale sümpaatseid saatejuhte. Purga leiab veel, et Raadio 2 kuulaja on loomingulise mõttelaadiga inimene, kes ei hinda *mainstream*’ ilikkust.

Millest oli tingitud Raadio 2 programmimuutus 2004 aastal?

Sulev Valneri sõnul oli vaja Raadio 2 muuta, sest avalikkuse ja Ringhäälingunõukogu survele tekkis järjest rohkem vajadust olla kooskõlas avalik – õigusliku programmi eesmärkidega ja vähem positsioneerida end sarnaselt konkureerivate kommertskanalitega. Endine reklaamiks sobinud raadiokanali formaat kaotas tänu reklaamikeelule oma mõtte. Valneri arvates vajas Eesti Raadio enda hulka uut väärikat raadioprogrammi, mis tituleeriks end kõige sisukama noorteraadiona.

Heidy Purga arvates oli Raadio 2 muutus rahvusringhäälingu otsusest, mille kohaselt avalik – õiguslikud kanalid peavad minema reklaamivabaks. See omakorda tingis olukorra, kus toonane, eelkõige kommertshuve teeninud Raadio 2 kaotas oma läbiva idee.

Vastaja hinnang programmimuutusele

Sulev Valner leiab, et programmimuutus ei ole läinud plaanipäraselt. Valneri arvates on Raadio 2 puhul arenguruumi nii kvaliteetsõna, heade ajakirjandustavade kui üldise sisu määratlemise osas. *“Mina isiklikult kujutasin, et ta muutub natuke teistsuguseks. Alguses me rääkisime sisukusest ja ajakirjanduslikkusest, kuid minu silmis pole see ikka veel sinnamaani arenenud”.*

Programmidirektor leiab, et Raadio 2 kuulajaskonna vähenemine on seotud programmi liigse elitaarsuse, alternatiivsuse ning nõrga saatejuhtide valikuga. Samas nendib Valner, et ta ei oska programmi edasise arengu kohalt adekvaatset nõu anda, kuna vanuse poolest ta sihtgruppi enam ei kuulu. Programmidirektori arvates on Raadio 2 edasisel planeerimisel äärmiselt oluline arvesse võtta kuulajate tagasisidet ning sihtgrupi uuringute tulemusi. Valner leiab, et programmimuutus oli mõneti läbimõtle mata ja detailsema arengukavata samm, tsiteerides järgmist: *“Kui me otsustasime 2 aastat tagasi, et Raadio 2 peab muutuma, oli see seotud sellega, et jäi ära ju õigustus, et olla kuidagi sobilik reklaamikanal.*

Ta lihtsalt pidi siis muutuma, see sündis suhteliselt üksmeelselt, et ta peab oluliselt muutuma. Natuke revolutsioonilises olukorras on ikka nii, et kõik teadsid üksmeeles, et tuleb teha teisiti, aga tegelikult kuidas täpselt see teisiti peab olema, on suur küsimärk.” (vt. Lisa 2)

Heidy Purga arvates on 2004 aastal läbi viidud programmimuutus end igati õigustanud, sest tänane Raadio 2 on oluliselt sisukam ja kvaliteetsem noorteraadio. Peatoimetaja sõnul on Raadio 2 eesmärgile pühendunud programm, siinkohal eelkõige avalik – õiguslikku kontseptsiooni silmas pidades. Heidy Purga leiab, et programmi alternatiivsus annab võimaluse oma kuulajat eelnend 2004.a perioodile enam harida ja olla auditooriumi maitseeelistustest mõnevõrra ees. Purga nendib, et peale Raadio 2 alternatiivsemaks muutmist on kuulajaskond mõnevõrra vähenenud, kuid programmi kvaliteedis ja sisus ta seetõttu allaandmisi ei tee. Purga sõnul on Raadio 2 missiooniks pakkuda oma kuulajale parimat ja seda nad hetkel ka teevad.

Milline on ideaalne Raadio 2?

Sulev Valner leiab, et ideaalne Raadio 2 on kõige kuulatavaim, kõige sisukam, asjalike ja professionaalsete saatejuhtidega häid ajakirjandustavasid järgiv noorteprogramm.

Sulev Valneri sõnul on ideaalsuse küsimus seotud programminõukogu otsusega, mis sätestaks kui suurele grupile Raadio 2 meeldida tahab.

Valneri arvates on Raadio 2-le võimalus seada kahte laadi eesmärke. Esimene on omas sihtrühmas olla kõige kuulatavaim, kuid mis tähendaks, et programm ei tohiks olla nii alternatiivne ja eristuv, nagu ta täna on. Teise võimalusena näeb Valner otsustada nn. nišši – raadio kasuks ja pakkuda kuulajale midagi sellist, mida turg veel ei paku.

Valneri sõnul on Raadio 2 puhul oluliseks ülesandeks leida tasakaal, kuid avalik-õiguslike kanalite juures on see keeruline. Valneri leiab, et ühest küljest peab silmas pidama avalik – õigusliku raadioprogrammi missiooni ja ühiksondlikku ülesannet, teiseks peab saavutama edukuse kuulajate arvu osas.

Heidy Purga arvates on ideaalne Raadio 2 kõige sisukam, kuulatavaim, tsiteeritavaim ja parimate saatejuhtidega programm. Peatoimetaja leiab, et ideaalis võiks Raadio 2 olla kohalikus kontekstis uute muusikaliste suundade näitaja ning teerajaja mistahes erinevate uude ideede vallas. Samas nendib Purga järgmist: *“Kindlasti see on ideaalne olukord see, et me oleksime kuulatavaim programm kogu Eestis, oma sihtgrupis. Kuid see ei olene kindlasti vaid meist, see oleneb ühiskonnast. Me ei hakkaks auditooriumile pakkuma informatsiooni, mis neid rahuldab, kuid meid ei rahulda.”* (vt. Lisa 2)

Purga leiab, et programmi ideaalsemaks muutmise huvides on eeskätt vajalik keskenduda eetriproduksioonile, mille kohaselt saatepäeva sujuvamaks ja tehniliselt kvaliteetsemaks muutmiseks on vaja soetada uus ettevalmistuse – ja salvestusstudio sisseseade ja tehnika.

4.2 Intervjuude kokkuvõte

Analüüsitud intervjuude põhjal võib järeldada, et Eesti Raadio programmiteenistuse juhi (Sulev Valneri) ja Raadio 2 peatoimetaja (Heidy Purga) visoon Raadio 2-st on mõneti erinev. Kui Sulev Valner leiab, et Raadio 2 põhiline miinus on liigne alternatiivsus, siis peatoimetaja peab seda pigem raadiojaama plussiks. Sulev Valner arvab, et programmimuutus pole läinud plaanipäraselt, sest Raadio 2-l on puudujääk sisus, kogenud saatejuhtide valikus ning heades ajakirjandustavades. Purga leiab seevastu, et Raadio 2 on oma niši leidnud, olles sisukas, noori mõtlemapanev programm, mis oskab oma kuulajaid piisavalt hästi ja omamoodi harida.

Kui programmiteenistuse juht muretsseb uuringute tagasiside, kuulajate arvu vähesuse, programmi liigse eristumise ja elitaarsuse pärast, siis peatoimetaja leiab, et ta pigem lepib vähesa kuulajate arvuga kui sisu allaandmise osas. Heidy Purga on kindel, et Raadio 2 peab jätkama alternatiivse, eristuva programmi ideed. Peatoimetaja Purga leiab, et vaatamata vähenenud kuulajate arvule on Raadio 2 “õigel teel” ning võrreldes 2004. a. eelnenud perioodile on Raadio 2 sisukam ja kvaliteetsem noorteprogramm.

Peatoimetaja Heidy Purga ja programmijuht Sulev Valner on mõlemad seisukohal, et Raadio 2 programmimuutus oli vajalik samm, sest avalikkuse ja Ringhäälingunõukogu survele tekkis järjest rohkem vajadust olla kooskõlas avalik – õigusliku programmi eesmärkidega ja vähem positsioneerida end sarnaselt konkureerivate kommertskanalitega. Endine reklaamiks sobinud raadiokanali formaat kaotas tänu reklaamikeelule oma mõtte.

Programmijuhtide intervjuudes esinev vastuolu kanali alternatiivsuse ja teistest raadioprogrammidest eristuvuse osas ei ole autori arvates antud juhul Raadio 2 kitsaskoht. Kanali parima edasise arengu võtmeks on ER programmijuhtide omavaheliste erimeelsuste lahendamine ning keskendumine asjaolule, et Raadio 2 peamiseks rolliks on täita avaliku – õigusliku kanali missiooni.

Täna pole aktuaalne küsimus mitte see, kas valida eristuv tee, tänu millele võib programm kuulajaid kaotada, või minna hoopis teed, mille kaudu joondada end samale kursile erakanalitega ning oma meelelahutusliku ühetaolisusega võita mõneks ajaks suuremat kuulajaskonda. Küsimus on kuidas läheneda pretensioonikale ning meelelahutust ihkavale sihtauditooriumile viisil nagu avalik – õiguslikule kanalile

kohane? Kuidas olla professionaalselt hariv, mitmekesine, tabav, sisukas ning samas rääkida noorte poolt arusaadavas, aktsepteeritavas ning eelistatud keeles?

Raadio 2 puhul võib seada ka ülesande ka uute ootuste loomise osas, millekohaselt sihtauditoorium noorte kuulajate näol hakkaks tervel meediamaaastikul järjest enam puudust tundma kvaliteetsest, asjalikust ajakirjandusest ning professionaalsetest tegijatest. Raadio 2 peaks nendele ootustele ka vastama.

Intervjuude analüüsist ilmneb, et kuigi Sulev Valner ja Heidy Purga on mõlemad olnud Raadio 2 2004 aasta muutuste juures, sealjuures planeerinud programmi uueksloomist, paika pannud tänase Raadio 2 tegevuskava ja eesmärgid, kuid vaatamata sellele on neil mõneti erinev ettekujutus hästitoimivast noorteraadiost.

Intervjuudest võib järeldada, et ootuste väli Raadio 2 läbivate ideede ja arengusuundade osas on Eesti Raadio juhtkonna ja programmi peatoimetaja seas vastuoluline. Edaspidiste Raadio 2 arengusuundade planeerimise ja elluviimise osas on äärmiselt vajalik lahendada Eesti Raadio programminõukogu vastuolud ning paika panna konkreetne programmistrateegia, mida aktsepteerivad ühiselt nii Raadio 2 töötajad, Eesti Raadio juhatus, ringhäälingunõukogu kui ka kuulajaskond.

5. Diskussioon

Kaasaja kultuurisotsioloogiale on määravat mõju avaldanud Pierre Bourdieu käsitlus kultuurist kui väljast, millel ei ole ühemõõtmelist hierarhilist iseloomu, vaid millel osalejad suhestuvad üksteisega dünaamiliselt läbi vastastikuse sümboolse eristumise (Bourdieu 1992). Sellest tulenevalt, oluline pole mitte etteantud kvaliteedist lähtuv kultuurielistuse hierarhiline kvalifitseerumine, vaid erinevaid sotsiaalseid rühmi eristavate kultuuris osalemise vormide ja maitseeelistuste kõrvutamine, püüdmaks määrata nende vastastikust asendit kultuuriväljal.

Antud bakalaureuse töö üritab kõrvutada kultuuriväljal eksisteerivate raadiokuulajate ning programmitegijate ootusi, arvamusi ning maitseeelistusi.

Analüüsitava raadiokuulajatest gümnaasiumiõpilaste ja raadiotegijate kultuuriväljal on erinevate osapoolte ootused ning põhimõtted mõneti vastuolulised. See väljendub eelkõige asjaolus, et gümnaasiumiõpilaste ootused raadioprogrammile erinevad väga palju sellest, mida tegelikkuses üks avalik – õiguslik noorteprogramm peaks oma kuulajaskonnale edastama.

Konkreetses töös raames läbiviidud õpilasküsitlusest ilmneb, et noortel on väga vähene igapäevane raadiokuulamisharjumus ja seegi motivatsioon on ajendatud vaid hea muusika ja meelelahutuse otsingutest, selliseid tendentse saab välja lugeda nii Emor 2005 arvamusuuringust kui käeoleva bakalaureuse töö ankeetküsitlustest. Konkreetse uuringu tulemustest selgub, et väike protsent küsitletavatest kuulab või eelistab ühte konkreetset raadioprogrammi ning kanaleid vahetakse meeldiva muusika otsimise eesmärgil. Ümbertoimuva sotsiaal – majandusliku – poliitilise eluga soovitakse olla küll kursis, kuid seda pigem viisil, mis annavad lihtsalt hea ülevaate ning ei nõua suurt süvenemist. Kuid noorte hoiakud kujunevad suures osas just tänu meediasüsteemile. Paljud uurijad on seisukohal, et meedia mängib olulist rolli arvamuse kujundajana ning rahvusliku mõtte ja maailmapildi konstrueerimisele kaasaaitajana. Sellest tulenevalt, noored eelistavad just seda, mida neile suunatud meediumid neile domineerivalt pakuvad, antud juhul kerget meelelahutust. Kuna kultuuriväljal olev nõudlus sõltub suures osas pakutavast, siis ka kultuuriväljal noored ei oska tihti olemasoleva kogemuse tõttu enam oodata. Kui ka avalik – õiguslik noortele suunatud meediaprogramm valib eelkõige meelelahutava ja

pealiskaudset infot edastava programmi idee, siis kes siis üldse meie meediamaaastikul võtab hariva ja kvaliteetset sisu edastava rolli?

Eesti Raadio programmijuhtide ettekujutused Raadio 2 olemusest on mõneti vastuolulised. Esmalt, programmiteenistuse juht Sulev Valner leiab, et Raadio 2 põhiline miinus on liigne alternatiivsus, samas peatoimetaja Heidy Purga peab seda pigem raadiojaama plussiks. Teisena arvab Sulev Valner seda, et programmimuutus pole läinud plaanipäraselt, sest Raadio 2-l on puudujääk sisus, kogenud saatejuhtide valikus ning heades ajakirjandustavades. Purga leiab seevastu, et Raadio 2 on oma nišši leidnud, olles sisukas, noori mõtlemapanev programm, mis oskab oma kuulajaid piisavalt hästi ja omamoodi harida. Samas, Faktumi 2005. aasta uuring aga näitab, et ootuste täitmine kui selline on Raadio 2 puhul kahanenud. Kui tegijate professionaalsuse ootus oli vastajate keskmist hinnangut arvestades 84%, siis tegelik ootuse täitmise protsent oli kuulajate seisukohalt vaid 28 %. Ka muusikaliste ootuste protsent on Raadio 2 puhul kõrge, kuid kuulajate arvates on reaalne ootuse täitmine vaid 22 %.

Eesti Raadio programmiteenistuse juhi Sulev Valneri sõnul on Raadio 2 puhul võimalus seada kahte laadi eesmärke. Esimene on omas sihtrühmas olla kõige kuulatavaim, kuid mis tähendaks, et programm ei tohiks olla nii alternatiivne ja eristuv, nagu ta täna on. Teise võimalusena näeb Valner otsustada nn. nišši – raadio kasuks ja pakkuda kuulajale midagi sellist, mida turg veel ei paku.

Töö autor leiab, et Raadio 2 puhul on täna keskne küsimus valikus, kuidas väärtuslikku infot sihtauditooriumile arusaadaval, kvaliteetsel ning professionaalsel kujul edastada.

Uuringu raames toimunud muusikapalade hindamisest ilmnes, et noored eelistavad nelja kooli lõikes keskmiselt enam mõneti alternatiivselt rock – muusikat.

Teemakäsitluste hulgas sai muusika valdkonna järel väga kõrge keskmise hinde erinevate maade kultuurid, religioonid, reisikirjad ning psühholoogia. See tendents näitab, et ootus ja avatus millegi uue ja huvitava vastu on auditooriumi poolt olemas, iseasi, kas programm suudab seda hästi pakkuda.

Raadio 2 sihtgrupi avatuse ja ootuse olemasolu millegi sisuliselt huvitava vastu annab tõestust ka kultuurisuhte tüüpide kirjeldus (Lõhmus 2004). Selle teooria kohaselt kuulub valdav osa kuni 30 – aastased noori alaklastriisse, mille tunnuseks on pop – kultuurist huvitumine. Seoses inimeste väärtushoiakute ja elulaadiga, prevaleerivad temaatilistest huvidest üldised kultuurihuvid, millele sekundeerib majandus – ja

tehnikaorientatsioon. See rühm on kõrge sotsiaalse kapitaliga, liikuv ja avatud teistele kultuuridele, sellest tulenevalt on siia alagruppi inimesed avatud ka kultuuriväljal ilmnevate muutuste suhtes.

Kuigi noorte raadiokuulajate ootuste väljal on valdav tendents, mille kohaselt kuulajatel sisulise programmi kuulamise harjumus puudub, ei pruugi see tähendada veel seda, et nad sisulist ning kvaliteetset materjali kuulata ei tahaks, siinkohal on võtmeküsimuseks õige lähenemisnurk ning targema algatusvõime. Raadio 2 juhid peaksid antud juhul küll arvestama sihtgrupi tagasisidega, kuid samal ajal planeerima oma tegevust viisil, mille kohaselt programmiarenduses ollakse mitte niivõrd peegli kui harija rollis. See tähendab, et Raadio 2 programmijuhid peavad arvestama sihtgrupi ootustega, harima oma kuulajat, kuid samas pakkuma kooskõlas avalik – õiguslike eesmärkidega seda, mida kuulaja veel oodata ei oska või millest tal puudub siiani arusaam. Programmitegijad peaksid analüüsima ja ette nägema trende, mis homne päev võib olla juba aktuaalsus.

Autori arvates ei tohiks Raadio 2 mistahes diskussioonide, muutuste planeerimiste raames mööda vaadata avalik – õigusliku programmi eesmärkidest, mille kohaselt avalikku teenust pakkuv programm peaks olema hariv, üldhuvitav, professionaalne, kõigile mõistetav ja sisukas.

Antud kultuuriväljal on seega gümnaasiumiõpilaste hetkel domineerivatele meelelahutuskesksetele ootustele vastutulemine seoses avalik – õigusliku programmi eesmärkidega raskendatud. Esmalt peab meedium võtma endale sihiks kuulajaskonna harimise, nende seas sisukamate maitseeelistuste kujundamise, seejärel saab rääkida kuulajate ootustele vastutulemisest. Siinkohal on küsimus kultuuriväljal kehtiva õige käsitlusviisi leidmises ja edastamises. Raadio 2 kui avalik – õigusliku meediumi puhul peaks kvaliteedi ja mitmekesisuse edastamise missioon olema iseenesestmõistetav ning noore auditooriumi suhtes nende ootusest lähtuv õige lähenemisnurk on vaid formaalsus.

6. Kokkuvõte

Käesolev bakalaureusetöö on kirjutatud teemal Gümnaasiumiõpilaste ootused raadioprogrammile, Raadio 2 näitel.

Töö eesmärgiks oli välja selgitada millised on kooliõpilaste ootused Raadio 2 programmi ja selle muusikavaliku suhtes ning kuivõrd on Raadio 2 tegijate ootused kooskõlas oma auditooriumi eelistuste ja arvamustega.

Antud bakalaureusetöö empiiriline osa põhines esmalt 177 õpilase seas läbi viidud ankeetküsitlustel ja muusikakuulamisel, mis viidi läbi 2005. aasta lõpus. Teine osa empiirilisest materjalist põhineb 2006. aasta jaanuaris Raadio 2 programmijuhtidega tehtud ekspertintervjuudel.

Töös anti lühiülevaade avalik- õigusliku programmi eesmärkidest, Raadio 2 loomisest, algselt seatud eesmärkidest, saatekavalistest muudatustest läbi aegade ja jaama positsioonist turul kuulatavusest lähtudes. Kirjeldati 2004. aastal toimunud reformimise protsessi ning nendega kaasnenud tulemusi.

Antud uuringu raames oli vajalik teoreetiliselt mõtestada auditooriumi ootuseid, väärtuseid ja hoiakuid, sellest tulenevalt lähtutakse käesolevas töös esiteks Prantsuse sotsioloog Pierre Bourdieu *väljade teooriast* ning Inglehart'i *isiku väärtussüsteemi kujunemise teooriast*.

Lähtudes 2005. aasta arvamusuuringu tulemustes toodud Raadio 2-le seatud ootustest ja nende täitmisest võrreldes varasemate perioodidega on selge, et Eesti Raadio on Raadio 2 reformimise näol võtnud endale raske ülesande. Avalik-õiguslikest kohustustest lähtuvalt peavad Raadio 2 puhul olema kindlasti täidetud informatsiooni (uudiste, päevakajaliste sündmuste) operatiivsuse ja usaldusväärsuse, ajakirjandusliku sõltumatuse ning saatejuhtide professionaalsuse tegurid ka sellel tasandil, mida ootab kuulaja. Raadio 2 sihtgrupp, 15-29 aastane kuulaja ootab aga esmajärjekorras talle sobivat muusikat, meelelahutust ning muusikalisi soovisaateid ning ei huvitu informatiivsetest sõnasaadetest.

Antud bakalaureuse töö üritas kõrvutada kultuuriväljal eksisteerivate raadiokuulajate ning programmitegijate ootusi, arvamusi ning maitseeelistusi.

Kuigi pinnapealne meelelahutus, mida noored täna suures osas raadioprogrammilt ootavad, on mõneti vastuoluline avalik – õigusliku programmi põhimõtetega, ei pruugi see tähendada asjaolu, et ühel riiklikul meediumil ei õnnestu tänapäeva noortele meelepärast programmi edastada. Kindlasti ei tohiks siinkohal kompromisse teha sisu, kvaliteedi või professionaalsuse tasandil. Oluline on analüüsida noorte kuulajate ootuste väljal levivate trendide ja hoiakute iseärasusi ning läheneda sihtauditooriumile viisil, mille kohaselt ka kõige sisukama ning tõsisema teema käsitus oleks noorele meediatarbijale huvitav ning aktsepteeritav.

8. Summary

Present Bachelor Paper's thesis is "The Gymnasists expectations to radioprogram, regarding Radio 2"

The first aim of the paper was to research which kind of the listeners the age of 15 – 20 youngsters are, what kind of expectations they have towards to the program Radio 2. The second purpose of the paper was to research the musical preferences of the students from the different regional schools and to investigate if they know the musical genres. The third aim was to interview the heads of the program, in order to know which kind of expectations they have towards the Radio 2 and are they similar to the students preferences.

The first method for evaluating was questionnaire, which was filled by the 177 students from the four different Estonian schools: Gymnasium of Noarootsi, Lyceum of Tartu Descartes; Gymnasium of Järveotsa (Tallinn) and The Elementary School of Kalamaja (Tallinn).

The second method was the students experimental hearing of the musical pieces. The number of the musical examples were 45, and each one of them lasted about 20 seconds. Also the questionnaire analysed if there were connection with knowing musical pieces and musical genres.

The third method were the interviews with Estonian Radio program manager Sulev Valner and with head of the Radio 2, Heidy Purga.

For evaluating the results I also used the electronic database on results of radio listening quantitative survey of Survey Company TNS Emor and the opinion surveys carried out by the Survey Research Centre Faktum.

In my paper I gave a brief survey on how Radio 2 was created, on it's original objectives, changes in the programme over the times and station's position on the market based on the share. I described the 2004 reform's process and focused on the programme of new Radio 2, comparing the changes in the programming and on the results they brought along.

Proceeding from results of the 2005 Opinion Survey on the expectations aimed at Radio 2 and their realization in comparison with earlier periods, it has become clear that Estonian Radio has undertook a difficult task when reforming Radio 2. Proceeding from the public service obligations, Radio 2 must fulfil factors of

information's (news, current affairs) quickness and trustworthiness, journalistic independence and professionalism of presenters on the level of audience's expectations. At the same time the age group of 15 to 29 years wants to listen to the music suitable for them, entertainment, music request programmes and they don't want to listen to the speech programmes and radio dramas-readings.

The key of the program policy is the fact, that Radio 2 is the public radio and regarding to that it has to be done professionally, there has to be quality and content. In order to have the maximum young audience, it doesn't mean the main solution in conveying of program is entertainment and superficiality. The young people, the age of the 15 to 20 also value the quality, new information and themes with high content, but their own way. Making the good and professional public radio to the youngsters, it greatly depends on how the information is produced and formatted.

One should also point out that one year is not enough to evaluate the final changes of the program of the Radio 2, as the formatting of the new strong team requires more time and the audience needs to get accustomed to the changes.

Kasutatud kirjandus

Bourdieu, P. (1984) *Distinction. A Social Critique Of The Judgement of Taste*. London: Routledge.

Bourdieu, P. (1991) *Language and Symbolic Power*. Cambridge: Polity Press

Bourdieu, P. (2003) *Praktilised põhjused*. (Tallinn): Tänapäev

Brauer, Mati (1987). Keskkooliõpilaste muusikalisest maitsest ja seda kujundavatest teguritest. Diplomitöö. Tartu Ülikool, žurnalistika kateeder

Ennok, H. (2003). Avalik – õigusliku televisiooni turukommunikatsioon Saksa ZDF-i näitel. Bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool, Tartu

Habermas, J. (2001). Avalikkuse struktuurimuutus. Kunst: Tallinn.

Inglehart, R. (1997) *Modernization and Postmodernization. Cultural and Political Change In 43 Societies*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Kalmus, V, Vihalemm, T. (2004) Eesti siirdekultuuri väärtused. Eesti elavik 21. sajandi algul. Ülevaade uurimuse Mina. Maailm. Meedia. tulemustest (toim) V. Kalmus, M. Lauristin, P. Pruulmann-Vengerfeldt. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 31-43

Lauristin, M. (1997) *Contexts of Transition. Return to the Western World: Cultural and Political Perspectives on Estonian Post-Communist Transition* (toim) M. Lauristin, P. Vihalemm, K. E. Rosengren, L. Weibull. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 25-40

Lepik, L. (2005) “Avalik-õiguslik meediaprogramm ja selle auditoorium: Vikerraadio 1990-1997”. Bakalaureusetöö.

Lõhmus, M. & Vihalemm, P. (2004) Raadio Eestis 1960 – 2003: struktuur, programm ja kuulajad. Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965-2004. (toim) P. Vihalemm. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 110-114

Lõhmus, M. Ehand. E. (2001). Avalik-õiguslik ringhääling Eestis. Tartu Ülikooli Kirjastus.

McQuail, D. (2000). McQuali massikommunikatsiooni teooria. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 64; 240-246

Niit, K-K. (2002) Eesti tudengite väärtused 1990. aastatel . Eesti ja eestlased võrdlevas perspektiivis. Kultuuridevahelisi uurimusi 20. sajandi lõpust. (toim) A. Valk. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. lk 42-59

Vihalemm, T. (2003) Sidusus ja killustatus väärtuste peeglis. Eesti inimarengu aruanne 2003. (toim) R. Vetik. Tallinn: Tallinna Pedagoogika Ülikool. Rahvusvaheliste ja sotsiaaluuringute Instituut, lk 69-72

Shein, H (1996). Avaliku ringhäälingu tulevik Eestis.

Unt, A. (2001). Avalik-õigusliku ringhäälingu mõistest. Avalik-õiguslik ringhääling Eestis. M. Lõhmus & E. Ehandi. lk 9-11.

Selder, S. (2001) Raadio 2. Avalik-õiguslik ringhääling Eestis. M. Lõhmus & E. Ehandi. lk 92-96.

Kasutatud allikad

AS Emor raadiokuulamise päevik-uuringud 1997-2006
Eesti Raadio ja Eesti Televisiooni arengukava aastateks 2003-2005
Eesti Raadio põhikiri

Faktum kvalitatiivuuringud “Raadio kuulamine” (detsember 2003), “Erinevate huvigruppide fookusgrupid” (aprill 2004), R2 põhine fookusgrupiuuring (juuli-august 2004), arvamusuuringud 1999, 2004, 2005.

Kersti Raudam (Eesti Raadio meedianõunik). Isiklikud materjalid Eesti Raadio programmide arengu kohta. 2006

Ringhäälinguseadus

Raadioleht nr. 4 (1993) 25.-31.jaanuar

Raadioleht nr. 17 (1993)

Raadio 2 saatekavad

Raadio 2 veebileht www.r2.ee